

Εκδήλωση του ΣΕΒ με θέμα:
**«Επιχειρηματικότητα χωρίς Εμπόδια:
Ανοίγοντας Δρόμους για την Ανάπτυξη»**

Παρασκευή 11 Μαρτίου 2011

ΣΧΕΔΙΟ

Ειδική Έκθεση:

**«Ελέγχους τήρησης περιβαλλοντικής νομοθεσίας σε
εξορυκτικές δραστηριότητες»**

ΕΚΔΟΣΗ 1^η

Αθήνα, Μάρτιος 2011

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Περιεχόμενα

1	ΣΥΝΟΨΗ	3
2	ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	4
	2.1 Ανάλυση Διαδικασίας.....	4
	2.2 Εμπλεκόμενοι	7
	2.3 Νομικό Πλαίσιο	8
	2.4 Προβληματικές Περιοχές	11
3	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ	16
	3.1 Κατηγορίες Ρυθμιστικού Κόστους	16
	3.2 Ποσοτικοποίηση Ρυθμιστικού Κόστους.....	17
	3.3 Αξιολόγηση και Βασικά Συμπεράσματα	23
4	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	24
	4.1 Προτάσεις Παρέμβασης.....	24
	4.2 Αναμενόμενα Αποτελέσματα	28
	4.3 Πιθανές Πηγές Χρηματοδότησης.....	30
	4.4 Επόμενες ενέργειες/ Αξιολόγηση Αποτελεσμάτων.....	31
5	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	32

1 ΣΥΝΟΨΗ

Οι έλεγχοι τήρησης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας σε εξορυκτικές δραστηριότητες αφορούν στο σύνολο τους επιχειρήσεις που εκτελούν τις μεταλλευτικές και λατομικές εργασίες.

Πληθώρα δημοσίων φορέων/υπηρεσιών εμπλέκονται στην αδειοδότηση και τον έλεγχο των εξορυκτικών δραστηριοτήτων. Ενδεικτικά αναφέρονται το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ), οι διευθύνσεις Περιβάλλοντος της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (ΕΥΕΠ), η Γενική Διεύθυνση Φυσικού Πλούτου, οι Επιθεωρητές Μεταλλείων, η Πολεοδομία, η Αρχαιολογία, η Κτηματική Υπηρεσία του δημοσίου, ο Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ) κλπ. Αντίθετα από τα οριζόμενα στην υφιστάμενη νομοθεσία, οι επιχειρήσεις υποχρεούνται πρακτικά στην προσωπική διάδραση/επικοινωνία με την πλειονότητα των εμπλεκόμενων φορέων προκειμένου να ολοκληρώσουν τις απαιτούμενες διαδικασίες, οι οποίες κατά κανόνα αποκλίνουν σημαντικά από τις προβλεπόμενες χρονικές προθεσμίες.

Οι διοικητικές επιβαρύνσεις οι οποίες προκύπτουν για τις υποκείμενες στον έλεγχο επιχειρήσεις αποτελούν σημαντικό ποσοστό του ετήσιου κύκλου εργασιών (της τάξεως του 3-5%) και ακόμη σημαντικότερο ποσοστό των κερδών τους, κυρίως λόγω της πολυπλοκότητας της υφιστάμενης νομοθεσίας και του πλήθους των εμπλεκόμενων φορέων. Επισημαίνεται ότι στο υφιστάμενο νομικό πλαίσιο εντοπίζονται εκατόν τριάντα (130) επιμέρους νομοθετήματα που διέπουν την εξορυκτική δραστηριότητα. Η πολυπλοκότητα του νομικού πλαισίου σε συνδυασμό με την σημαντική επικάλυψη αρμοδιοτήτων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, επιδρά ανασταλτικά στην αποτελεσματικότητα του κρατικού ελεγκτικού μηχανισμού, δυσχεραίνοντας την συνεπή και συντονισμένη εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας και συμβάλλοντας παράλληλα στην δημιουργία έντονου αισθήματος «ανασφάλειας δικαίου», ειδικά για τις επιχειρήσεις οι οποίες επιδιώκουν να τηρούν τις απαιτήσεις της νομοθεσίας.

Οι ελλείψεις των εποπτικών και ελεγκτικών μηχανισμών έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία σημαντικών ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων για τους παραβάτες έναντι των επιχειρήσεων που συμμορφώνονται με τους περιβαλλοντικούς όρους, με προφανείς αρνητικές συνέπειες για το περιβάλλον και το κοινωνικό σύνολο. Επιπλέον, εντοπίζονται σημαντικά διοικητικά και χρηματοοικονομικά κόστη που αφορούν κυρίως στη χρονοβόρα διαδικασία ενστάσεων κατά πιθανών προστίμων, η σε ακραίες περιπτώσεις αναστολών αδειών, τα οποία επιβάλλονται από τους εκάστοτε επιθεωρητές και ειδικότερα λόγω των καθυστερήσεων και αναβολών που παρουσιάζονται στις διαδικασίες προσφυγών στα αρμόδια διοικητικά δικαστήρια.

Η παρούσα μελέτη καταλήγει σε επιμέρους προτεινόμενες παρεμβάσεις οι οποίες στοχεύουν στην βέλτιστη και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των εν λόγω προβλημάτων, όπως αυτά αναδείχθηκαν στο πλαίσιο των συγκεκριμένων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

2 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ο όρος «ορυχεία και λατομεία» αφορά εγκαταστάσεις που αποσκοπούν στην εξόρυξη ορυκτών που εμφανίζονται στη φύση ως στερεά (άνθρακας, μεταλλεύματα και ορυκτά (βιομηχανικά, λατομικά)), υγρά (πετρέλαιο) είτε ως αέρια (φυσικό αέριο). Η εξορυκτική διαδικασία μπορεί να πραγματοποιείται υπόγεια, επιφανειακά ή με γεωτρήσεις. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται και οι πρόσθετες δραστηριότητες που απαιτούνται για τη μεταφορά και την εμπορική προώθηση των ορυκτών προϊόντων, όπως είναι π.χ. η θραύση, η λειοτρίβηση, ο καθαρισμός, η ξήρανση, η διαβάθμιση, ο εμπλουτισμός μεταλλευμάτων, η υγροποίηση του φυσικού αερίου και η συσσωμάτωση των στερεών καυσίμων.

2.1 Ανάλυση Διαδικασίας

Οι βασικές διαδικασίες της συγκεκριμένης διαδρομής αφορούν τους ελέγχους τήρησης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας όπως προκύπτει από τους εγκεκριμένους περιβαλλοντικούς όρους (ΠΟ)¹ και τις μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ)² που απαιτούνται για την έγκριση και αδειοδότηση εξορυκτικών δραστηριοτήτων. Τα Σώματα Επιθεωρητών Περιβάλλοντος και Επιθεωρητών Μεταλλείων είναι αρμόδια για την διενέργεια αυτοψιών σε κάθε σχετική εξορυκτική δραστηριότητα. Επίσης, οι Επιθεωρητές δύνανται να προβαίνουν σε επιτόπιους ελέγχους και μετρήσεις, αλλά και στην συλλογή κάθε χρήσιμου κατά την κρίση τους στοιχείου, προκειμένου να διασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα και πληρότητα των ελέγχων. Επιτόπιοι έλεγχοι για την τήρηση των περιβαλλοντικών όρων, γίνονται κατά περίπτωση και από τις αρμόδιες διευθύνσεις της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, δασαρχεία, Διευθύνσεις Περιβάλλοντος, Ανάπτυξης κλπ. Λόγω κατά περίπτωση ερμηνειών που δίνουν οι κατά τόπους υπηρεσίες, συχνά η διαδικασία αρχικής έκδοσης αδείας περιβαλλοντικών όρων περιλαμβάνει (λανθασμένα) το ίδιο επίπεδο πολυπλοκότητας και το εξ' αυτής προερχομένης κόστος με τις διαδικασίες τήρησης και ανανέωσης. Έτσι για την απλή συνέχιση λειτουργίας του εκάστοτε λατομείου απαιτείται η ΘΕΤΙΚΗ γνωμοδότηση 14 συναρμοδίων φορέων. Συχνότατα η αρνητική γνωμοδότηση δεν είναι αιτιολογημένη και σχεδόν πάντα δεν θέτει (ενώ θα ήταν σκόπιμο) συγκεκριμένους όρους οι οποίοι θα επέτρεπαν την υπό προϋποθέσεις αδειοδότηση και λειτουργία (δηλαδή π.χ. ότι η εκμετάλλευση επιτρέπεται πλησίον του αρχαιολογικού χώρου εφ' όσον δεν υπάρχει οπτική όχληση που εξασφαλίζεται με τη φύτευση πχ υψηλών δένδρων). Ως εκ τούτου η παρούσα μελέτη εστιάζει στη δεύτερη ομάδα διαδικασιών (ανανέωση αδειών) λόγω του περιοδικού (επαναλαμβανόμενου) χαρακτήρα αυτών.

Ειδικότερα, οι διαδικασίες που αναδείχθηκαν στο πλαίσιο της μελέτης περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

Επικαιροποίηση και Επαναυποβολή εγγράφων φακέλου αδειοδότησης

Βασικό κριτήριο διαφοροποίησης των διαδικασιών έγκρισης περιβαλλοντικών όρων αποτελεί η κατάταξη του έργου (κατηγορία και υποκατηγορία) όπως καθορίζεται από την υπ' αριθμ.

¹ Ν. 3010/2002, Εναρμόνιση του Ν. 1650/1986 με τις οδηγίες 96/61 και 97/11 Ε.Ε.

² ΚΥΑ 69269/5387/1990: Καθορισμός περιεχομένων Μ.Π.Ε

Η.Π. 11014/703/Φ104 ΚΥΑ (ΦΕΚ 332/Β/20-03-003). Οι ελάχιστες απαιτούμενες ενέργειες που περιλαμβάνονται στις διαδικασίες υποβολής φακέλου ΠΕ ανεξάρτητα κατηγορίας του έργου είναι οι ακόλουθες :

- Υποβολή και έλεγχος Πληρότητας Φακέλου από τον αρχικά κύριο αρμόδιο φορέα (κατά περίπτωση ανάλογα με την κατηγορία/υποκατηγορία του έργου)
- Τυχόν επαναυποβολή πρόσθετων συμπληρωματικών στοιχείων (στην περίπτωση που αυτά απαιτηθούν)
- Διαβίβαση αντίστοιχων στοιχείων και αιτημάτων προς συναρμόδιες υπηρεσίες ή γνωμοδοτικές αρχές εντός 10 ημερών από την αρχική υποβολή και έλεγχο του
- Διαβίβαση γνωμοδοτήσεων από συναρμόδιες υπηρεσίες ή/και αρχές εντός 15 ημερών από την λήψη του φακέλου από την κεντρική αρμόδια υπηρεσία
- Έκδοση απόφασης έγκρισης ΠΟ ή μη (εντός 15 ημερών από την παραλαβή των γνωμοδοτήσεων ή την λήξη της προθεσμίας του προηγούμενου βήματος).
- Δημοσιοποίηση αντιγράφου έκδοσης ΠΟ και υποβολή φακέλου έγκρισης προς κεντρική υπηρεσία ΥΠΕΚΑ

Η επιχείρηση σε συνέχεια παραλαβής της άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας της υποχρεούται να τηρεί, επικαιροποιεί, να επαναυποβάλλει σε περιοδική βάση και να διαθέτει σε πιθανούς ελέγχους τους σχετικούς φακέλους και έγγραφα αδειοδότησης στα οποία περιλαμβάνονται οι φάκελοι αποφάσεων έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων, η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και λοιπές τεχνικές μελέτες. Παράλληλα, η επιχείρηση είναι υποχρεωμένη στην επικαιροποίηση και καταγραφή των αλλαγών που διενεργούνται στα συστήματα παραγωγής, διακίνησης και διάθεσης.

Συνεργασία σε έλεγχο ή επιθεώρηση η οποία περιλαμβάνει τα εξής:

- Διευκόλυνση αυτοψίας στους εξορυκτικούς χώρους
 - Διενέργεια ελέγχων από Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος Ε.Υ.Ε.Π³.
Η επιχείρηση καλείται να συνεργαστεί κατά τη διενέργεια των επιθεωρήσεων με την αρμόδια υπηρεσία και το αντίστοιχο κλιμάκιο επιθεωρητών για την παρουσίαση της ορθής εφαρμογής των μελετών και προγραμμάτων, που είχαν εγκριθεί κατά τη διαδικασία αδειοδότησης.
 - Διενέργεια ελέγχων από την Επιθεώρηση Μεταλλείων.
Η υπηρεσία που ελέγχει την τήρηση της νομοθεσίας που διέπει τις εξορυκτικές δραστηριότητες ασκεί περιοδικούς (συνήθως ετησίως) καθώς και κατά περίπτωση (κατόπιν καταγγελιών) ελέγχους. Οι ελεγκτές έχουν το δικαίωμα να περιηγηθούν ανεμπόδιστα και να διενεργήσουν πλήρη αυτοψία στους χώρους εξόρυξης καθώς επίσης και να επιθεωρήσουν τα μηχανήματα που χρησιμοποιεί η εκάστοτε επιχείρηση στις δραστηριότητες της.
 - Διενέργεια επιθεωρήσεων από τις Διευθύνσεις Περιβάλλοντος της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης.

³ Πρόκειται για ένα εσωτερικό σώμα ελέγχου που εντάσσεται στη δομή του ΥΠΕΚΑ, υπάγεται στον Υπουργό και συγκροτήθηκε με το άρθρο 9 του νόμου 2947/2001 «Θέματα Ολυμπιακής Φιλοξενίας, Έργων Ολυμπιακής Υποδομής και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 228/Α/2001).

Οι έλεγχοι τοπικού χαρακτήρα που ασκούνται από την Διεύθυνση Περιβάλλοντος της κατά τόπον αρμόδιας Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης αφορούν ως επί το πλείστον την δυνητική ηχορρύπανση, τη διαχείριση των αποβλήτων, τη δυνητική ρύπανση των υδάτων, τους παραγόμενους αέριους ρύπους, τις παραγόμενες σκόνες καθώς και άλλα σχετικά θέματα που άπτονται των δυνητικών άμεσων επιβαρύνσεων στο τοπικό περιβάλλον.

- ο Παραλαβή, υπογραφή και εξέταση των φύλλων ελέγχου που συμπληρώνουν οι επιθεωρητές περιβάλλοντος στη διάρκεια των ελέγχων.

Η επιχείρηση με την ολοκλήρωση του ελέγχου καλείται να υπογράψει το σχετικό φύλλο ελέγχου, όπως αυτό συμπληρώνεται από τους αρμόδιους επιθεωρητές και ακολούθως παραλαμβάνει αντίγραφο αυτού για επιβεβαίωση των ελεγχθέντων. Παραλαβή και εξέταση της έκθεσης αυτοψίας των επιθεωρητών περιβάλλοντος

Η επιχείρηση παραλαμβάνει την έκθεση αυτοψίας από την υπηρεσία που διεξήγαγε τον έλεγχο και επισημαίνει τυχόν σημεία που χρήζουν διορθώσεων.

- ο Αποστολή συμπληρωματικών στοιχείων

Κατά την κρίση των ελεγκτών, δύναται να ζητηθεί άμεση υποβολή συμπληρωματικών στοιχείων στην αρμόδια υπηρεσία για περαιτέρω έλεγχο.

Περιγραφή και προετοιμασία Αναφοράς επί των αποτελεσμάτων του ελέγχου

- ο Σύνταξη κειμένου Απολογίας

Η επιχείρηση μετά την παραλαβή της έκθεσης αυτοψίας των επιθεωρητών περιβάλλοντος προβαίνει στην κατάλληλη μελέτη και άντληση πληροφοριών από το διέπον κανονιστικό πλαίσιο, σύνταξη του σχετικού κειμένου απολογίας, υποβολή έκθεσης/υπομνήματος τυχόν παραπόνων και λοιπών σημείων διαφωνίας με τα σημεία της έκθεσης επιθεωρητών.

- ο Σύνταξη έκθεσης για την Εφαρμογή Διορθωτικών Ενεργειών

Στο σημείο αυτό η επιχείρηση προβαίνει σε όλες τις απαιτούμενες ενέργειες προκειμένου να συμμορφωθεί με τις παρατηρήσεις της έκθεσης επιθεωρητών, ολοκληρώνει τις απαιτούμενες παρεμβάσεις και συντάσσει το σχετικό τεκμηριωτικό υλικό (βεβαιώσεις συμμόρφωσης, φωτογραφίες, κείμενα κλπ).

- ο Παραλαβή εισήγησης με την επιβολή ή μη προστίμου

Μετά την απολογία της επιχείρησης ακολουθεί αξιολόγηση από την ΕΥΕΠ και γίνεται εισήγηση για την επιβολή ή μη προστίμου η οποία αποστέλλεται μεταξύ άλλων και στην επιχείρηση.

- Υποβολή ενστάσεων

- ο Σύνταξη και υποβολή ενστάσεων

Μετά την παραλαβή της απόφασης επιθεωρητών και την επιβολή προστίμων η επιχείρηση διατηρεί το δικαίωμα να ασκήσει έφεση, αίτηση θεραπείας επί της απόφασης για την αναίρεση των προστίμων.

- ο Προετοιμασία νομικών εγγράφων για την άσκηση της έφεσης

Η προσφυγή στο διοικητικό δικαστήριο από την πλευρά της επιχείρησης απαιτεί προετοιμασία όλων των απαραίτητων εγγράφων για τα σημεία της έκθεσης του σώματος επιθεωρητών ως προς τα οποία διαφωνεί.

2.2 Εμπλεκόμενοι

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτελούν οι επιχειρήσεις που υπάγονται στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας των διψήφων κωδικών 10-14 της εθνικής στατιστικής ταξινόμησης ΣΤΑΚΟΔ-03 και τους ίδιους κωδικούς της αντίστοιχης κοινοτικής ταξινόμησης NACE (Αναθ.1.1) με εξαίρεση τα καταστήματα επιχειρήσεων που ανήκουν στους κωδικούς 141.1 (Λατομεία μαρμάρων και λοιπών λίθων για οικοδομικές χρήσεις και διακοσμητικούς σκοπούς) και 142.1 (Λατομεία σκύρων και άμμου. Εξόρυξη ή επιφανειακή λήψη άμμου), με ετήσια μέση απασχόληση <10 ατόμων οι οποίες ερευνούνται δειγματοληπτικά λόγω του μεγάλου πλήθους τους. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το έτος 2006 (τα οποία δημοσιεύθηκαν το 2009), το πλήθος **εξορυκτικών και λατομικών καταστημάτων (όχι επιχειρήσεων)** ανέρχεται στα 724⁴. (Επισημαίνουμε ότι μονάδα έρευνας των στατιστικών στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ αποτελεί το **μεταλλευτικό ή λατομικό κατάστημα και όχι η επιχείρηση**).

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης θα υιοθετηθεί η συγκεκριμένη προσέγγιση χρησιμοποιώντας ως σημείο αναφοράς τα λατομικά/μεταλλευτικά καταστήματα. Επιπρόσθετα, λαμβάνοντας υπόψη τους δημοσιευμένους από την ΕΛΣΤΑΤ δείκτες βιομηχανικής παραγωγής για τα έτη 2005 έως και 2010, εκτιμάται ότι το συγκεκριμένο πλήθος δεν έχει διαφοροποιηθεί σημαντικά για τα εν λόγω έτη και ως εκ τούτου μπορεί να αποτελέσει ένα αντιπροσωπευτικό μέγεθος βάσης για την παρούσα μελέτη.

Δημόσιοι Φορείς

- Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (Ε.Υ.Ε.Π.) του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
- Περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού (Εφορείες Αρχαιοτήτων)
- ΚΕΔ (Κτηματική Εταιρία Δημοσίου)
- ΙΓΜΕ
- ΔΕΗ
- ΕΟΤ
- Διεύθυνση Δασών
- Τμήματα Τεχνικών Υπηρεσιών Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΥΔΚ) και/ή η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών
- Διεύθυνση Μεταλλευτικών και Βιομηχανικών Ορυκτών του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας & Κλιματικής αλλαγής (ΥΠΕΚΑ)
- Επιθεώρηση Μεταλλείων του ΥΠΕΚΑ
- Διευθύνσεις Περιβάλλοντος της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης
- Διευθύνσεις Βιομηχανίας της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης
- Διευθύνσεις Εγγείων Βελτιώσεων της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης
- Σε ορισμένες περιπτώσεις το ΥΘΥΝΑΛ
- Σε ορισμένες περιπτώσεις το Υπ. Εθνικής Άμυνας
- Γενική Δ/ση Περιβάλλοντος ΥΠΕΚΑ

⁴ ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ / Ετήσια στατιστική έρευνα ορυχείων (μεταλλείων - λατομείων - αλυκών) 2006

Ιδιωτικοί Φορείς

- Εταιρείες Περιβαλλοντικών Μελετών
- Ασφαλιστικές Εταιρείες

2.3 Νομικό Πλαίσιο

Το νομικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της εξόρυξης είναι διδαλώδες και ιδιαίτερα πολύπλοκο. Στη συνέχεια παρατίθενται τα κυριότερα νομικά κείμενα που βρίσκονται σε ισχύ στην παρούσα φάση :

- Ν.1650/1986 (ΦΕΚ 160/Α/1986) «Για τη προστασία του περιβάλλοντος». Το βασικότερο νομοθετικό κείμενο το οποίο αφορά στη θέσπιση θεμελιωδών κανόνων και στην καθιέρωση κριτηρίων και μηχανισμών για την προστασία του περιβάλλοντος.
- Ν. 3010/2002, Εναρμόνιση του Ν. 1650/1986 με τις οδηγίες 96/61 και 97/11 Ε.Ε.
- Κ.Υ.Α. 69269/5387/15-10-1990 (Φ.Ε.Κ. 678/25- 10-1990/Τ.Β') για την «Κατάταξη έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες, περιεχόμενο Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ), καθορισμός περιεχομένου ειδικών περιβαλλοντικών μελετών (ΕΠΜ) και λοιπές συναφείς διατάξεις, σύμφωνα με το Ν.1650/1986»
- Κ.Υ.Α. ΗΠ/15393/2332/02 (ΦΕΚ 1022/Β/5-8-2002). Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 1 του Ν. 3010/2002 “Εναρμόνιση του Ν. 1650/86 με τις οδηγίες 97/11/ΕΕ και 96/61/ΕΕ και άλλες διατάξεις (Α’91)”.
- Κ.Υ.Α. ΗΠ/11014/703/Φ104/03 (ΦΕΚ 332/Β/20-3-2003). Διαδικασία Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Π.Π.Ε.Α.) και Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΕΠΟ) σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 1650/1986 (Α’160), όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 2 του Ν. 3010/02 “Εναρμόνιση του Ν. 1650/1986 με τις οδηγίες 97/11/ΕΕ και 96/61/ΕΕ ... και άλλες διατάξεις (Α’91)”.
- Κ.Υ.Α. ΗΠ/37111/2021/03 (ΦΕΚ 1391/Β/26-9-03). Περί «Καθορισμού τρόπου ενημέρωσης και συμμετοχής του κοινού κατά την διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων των έργων και δραστηριοτήτων, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 5 του Ν. 1650/1986 όπως αντικαταστάθηκε με τις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 3 του Ν. 3010/2002».
- Άρθρο 30 του Ν. 1650/86 (ΦΕΚ 160 Α’). Νόμος για την προστασία του περιβάλλοντος (άρθρο 30: Διοικητικές κυρώσεις).
- Κανονισμός Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών (ΦΕΚ 931/Β/31-12-1984).
- Ν. 3028/2002(ΦΕΚ 153/Α/2002) «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς»
- Ν. 998/1979 (ΦΕΚ 289/Α/1979) «Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων»
- Αποφ-25535/3281/02 ΦΕΚ-1463/Β/20-11-02 περί της Έγκρισης περιβαλλοντικών όρων από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας των έργων και δραστηριοτήτων που κατατάσσονται στην υποκατηγορία 2 της Α κατηγορίας.

- Ν. 669/1977 ΦΕΚ-241/Α/01-09-1977 περί εκμεταλλεύσεως λατομείων
- Ν.Δ. 210/1973, ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΦΕΚ-277/Α/05-10-1973 περί Μεταλλευτικού Κώδικα
- ΚΥΑ 39624/2209/Ε103 (ΦΕΚ 2076β/25-09-2009) που αφορά τα μέτρα, τους όρους και τους περιορισμούς για τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2006/21/ΕΚ και την τροποποίηση της Οδηγίας 2004/35/ΕΚ»
- Οδηγία 2001/37/ΕΚ περί των ελάχιστων κριτήριων για τις περιβαλλοντικές επιθεωρήσεις
- Π.Δ. 148/2009 που αφορά στην περιβαλλοντική ευθύνη για την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών στο περιβάλλον - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004

Η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο της ευρωπαϊκής **οδηγίας 2004/35/ΕΚ** (περιβαλλοντική ευθύνη και πρόληψη και αποκατάσταση της περιβαλλοντικών επιπτώσεων), ολοκληρώθηκε με ιδιαίτερη χρονική καθυστέρηση με το Προεδρικό Διάταγμα 148/29-9-2009. Βάσει του συγκεκριμένου προεδρικού διατάγματος η πρόληψη και η αποκατάσταση της περιβαλλοντικών επιπτώσεων αποτελούν πλέον αποκλειστική ευθύνη του υπαίτιου, δηλαδή της επιχείρησης η οποία θα καταλογίζεται με την αξίωση της ανάληψης από αυτόν της παρεπόμενης οικονομικής επιβάρυνσης, αλλά και τον καταλογισμό των οποιονδήποτε διοικητικών προστίμων και ποινικών κυρώσεων. Με τη σχετική νομοθεσία η ευθύνη των επιχειρήσεων δεν περιορίζεται στην καταβολή ενός διοικητικού προστίμου, αλλά επεκτείνεται στην ανάληψη του κόστους της αποκατάστασης, όπως αυτό θα προσδιοριστεί από την πολιτεία και τους αρμόδιους φορείς που έχει συγκροτήσει.

Η εν λόγω νομοθεσία καθορίζει δύο καθεστώτα ευθύνης για κάθε επιχείρηση, την αντικειμενική που προκύπτει από τις επικίνδυνες δραστηριότητες και την υποκειμενική για τις λιγότερο επικίνδυνες δραστηριότητες. Επιπλέον, σύμφωνα με τα άρθρα 8 και 14 της ευρωπαϊκής οδηγίας **2004/35/ΕΚ**, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να έχουν διασφαλίσει τις κατάλληλες χρηματοοικονομικές εγγυήσεις για να ανταπεξέλθουν στο νέο πανευρωπαϊκό καθεστώς απόδοσης ευθύνης. Το νέο προεδρικό διάταγμα για την περιβαλλοντική ευθύνη έρχεται να συμπληρώσει την υφιστάμενη νομοθεσία, που υποχρεώνει τις επιχειρήσεις που επεξεργάζονται επικίνδυνα υλικά να συνοδεύουν την άδεια λειτουργίας με τη χρηματοοικονομική εγγύηση.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο άρθρο 14 του προεδρικού διατάγματος, οι φορείς εκμετάλλευσης των επαγγελματικών δραστηριοτήτων προκειμένου να καλύψουν την ευθύνη που απορρέει από τις διατάξεις του, μπορούν να κάνουν χρήση χρηματοοικονομικής ασφάλειας (ιδιωτικής ασφάλισης καθώς και άλλων μορφών χρηματοοικονομικών εγγυήσεων), μέσω των κατάλληλων οικονομικών και χρηματοπιστωτικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων χρηματοπιστωτικών μηχανισμών σε περίπτωση αφερεγγυότητας. Επιπλέον, από την 1η Μαΐου του 2010 ξεκίνησε η διαδικασία διεύρυνσης του ισχύοντος καθεστώτος υποχρεωτικής χρηματοοικονομικής ασφάλειας (ασφάλιση, εγγυητικές επιστολές και άλλα τραπεζικά προϊόντα) με τη θέσπιση ελάχιστων χρηματικών ορίων. Και ενώ **η ενεργοποίηση της νέας νομοθεσίας από το υπουργείο Περιβάλλοντος και Κλιματικής**

Αλλαγής, ξεκίνησε από την 1η Μαΐου του 2010, είναι ακόμα σε ισχύ η διαβούλευση ανάμεσα στο ΥΠΕΚΑ, τις ασφαλιστικές εταιρείες και τις επιχειρήσεις που φέρουν περιβαλλοντικούς κινδύνους, για τη θέσπιση των ελάχιστων χρηματικών ορίων.

Σε γενικές γραμμές, η διαχείριση του περιβαλλοντικού κινδύνου περιλαμβάνει τρεις κατευθυντήριους άξονες:

- την κάλυψη ζημιών που απορρέουν από την εθνική νομοθεσία,
- την επικέντρωση στη διασφάλιση των μέτρων πρόληψης πιθανών ζημιών και ασφάλισης των μέτρων αποκατάστασης και
- την οριοθέτηση της ασφάλισης σε απολύτως καθορισμένες πτυχές της οικολογικής ζημιάς.

2.4 Προβληματικές Περιοχές

Από την ανάλυση της διαδικασίας αναδείχθηκαν συγκεκριμένες επιβαρύνσεις που εντοπίζονται κυρίως στην συνεχή τήρηση επαναλαμβανόμενων διαδικασιών και διάδρασης με αρμόδιους φορείς, όπως αυτές προβλέπονται από την υφιστάμενη νομοθεσία, καθώς επίσης και στην έλλειψη των υφιστάμενων μηχανισμών εποπτείας και ελέγχου του κλάδου. Ειδικότερα :

- **Ελλιπής Στελέχωση και Αποτελεσματικότητα των Μηχανισμών Ελέγχου**

Βασικότερη πηγή προβλημάτων αποτελεί η ελλιπής στελέχωση των αρμόδιων ελεγκτικών οργάνων/ υπηρεσιών και η επακόλουθη έλλειψη και συντονισμός των διενεργούμενων ελέγχων. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην παρούσα φάση επτά στις δέκα διευθύνσεις Περιβάλλοντος της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης είναι υπο-στελεχωμένες. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ενώ βάσει του Π.Δ. 165/2003 η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (με αρμοδιότητες που εκτείνονται και σε τομείς πέραν του κλάδου εξορύξεων) προβλέπεται να διαθέτει προσωπικό 78 ατόμων, στην παρούσα φάση υποστηρίζεται μόνο από 33 άτομα. Ως εκ τούτου, η έλλειψη στελεχών κατάλληλων ειδικοτήτων έχει ως αποτέλεσμα σε ορισμένες περιπτώσεις την πλημμελή κάλυψη των διαδικασιών ελέγχου, προς όφελος των κατά συνείδηση παραβατών. Η σημαντική διαφοροποίηση του τεχνικού αντικειμένου και των δραστηριοτήτων των ελεγχόμενων επιχειρήσεων, προϋποθέτει ευρύ φάσμα ειδικοτήτων από την πλευρά των ελεγκτικών οργάνων.

Η ορθολογική αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου και η διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος προϋποθέτει συγκεκριμένο σχεδιασμό και εκτέλεση των λατομικών και μεταλλευτικών δραστηριοτήτων με σημαντικά πρόσθετα κόστη για τις επιχειρήσεις οι οποίες διενεργούν νόμιμα, επιστημονικά και τεχνικά άρτια και υπεύθυνα την καθημερινή τους δραστηριότητα. Επίσης σε πολλές περιπτώσεις ΟΡΘΑ προβλέπονται αναγκαία αντισταθμιστικά μέτρα (π.χ. αναδασώσεις) με αντίστοιχα πρόσθετα κόστη. Η πλειονότητα των επιχειρήσεων του τομέα προωθούν και υιοθετούν πολιτικές και πρακτικές που διασφαλίζουν την περιβαλλοντική αποκατάσταση και την προστασία της βιοποικιλότητας (Κώδικας Αρχών Βιώσιμης Ανάπτυξης ΣΜΕ). Η μειωμένη αποτελεσματικότητα και απόδοση των μηχανισμών ελέγχου δημιουργεί δυστυχώς σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα για τους παραβάτες έναντι των επιχειρήσεων που συμμορφώνονται με τους περιβαλλοντικούς όρους, με προφανείς αρνητικές συνέπειες για το περιβάλλον και το κοινωνικό σύνολο. Αναμφισβήτητα, οι επιχειρήσεις οι οποίες αποκλίνουν (άθελα τους ή και σε ορισμένες περιπτώσεις ηθελημένα) από τους προβλεπόμενους κανονισμούς πραγματοποιούν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα με σημαντικά οικονομικά πλεονεκτήματα έναντι των επιχειρήσεων οι οποίες συμμορφώνονται, με προφανείς αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και στην καλώς εννοούμενη επιχειρηματικότητα.

Η **ενδυνάμωση, η συνέπεια και η ένταση των ελέγχων**, αποτελεί μείζον αίτημα τόσο του κοινωνικού συνόλου όσο και του επιχειρηματικού τομέα, ενώ αναδεικνύεται ως ο κρισιμότερος παράγοντας διασφάλισης **εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς**, εξάλειψης των παρατηρούμενων στρεβλώσεων καθώς επίσης και προώθησης **ορθών επιχειρηματικών πρακτικών** με προφανή οφέλη για την κοινωνία και το περιβάλλον.

- **Πολυπλοκότητα Νομικού Πλαισίου και «Ανασφάλεια Δικαίου»**

Σημαντικό επίσης πρόβλημα αποτελεί η **μεταβλητότητα και η πολυπλοκότητα του υφιστάμενου νομικού πλαισίου** καθώς επίσης και η **ανασφάλεια δικαίου** η οποία παρατηρείται ως συνέπεια αυτού.

Ειδικότερα, το υφιστάμενο νομικό και θεσμικό πλαίσιο κρίνεται πολύπλοκο και εκτενές, ενώ παρατηρούνται συνεχείς τροποποιήσεις των σχετικών νομοθετημάτων και οδηγιών και ταυτόχρονα υστέρηση και αργή εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την αντίστοιχη ευρωπαϊκή. Σε ορισμένες περιπτώσεις η ενσωμάτωση κοινοτικών οδηγιών (συχνά ως απλή μετάφραση από το αγγλικό κείμενο) έχει προέλθει ως αποτέλεσμα καταδικαστικών αποφάσεων από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις η εν λόγω εφαρμογή καθίσταται ιδιαίτερα περίπλοκη λόγω της παραπομπής σε σχετικές μελλοντικές υπουργικές αποφάσεις. *(Επιπλέον η συνήθης ενσωμάτωση νέων εξειδικευμένων οδηγιών με τη μορφή ΚΥΑ και όχι νόμων, δίνει σε ορισμένες περιπτώσεις τη δυνατότητα προσβολής των νομοθετημάτων αυτών στο ΣτΕ)*

Ως εκ τούτου δυσχεραίνεται σημαντικά η συνεχής συμμόρφωση των επιχειρήσεων με το διέπον κανονιστικό πλαίσιο, η οποία προϋποθέτει πόρους και εξειδικευμένη τεχνογνωσία, τόσο για την έγκαιρη και πλήρη ενημέρωση όσο και για την τήρηση των εκάστοτε στοιχείων και προβλεπόμενων όρων και κανονισμών. Η διαφορετική ερμηνεία των κανονισμών και η έλλειψη τυποποίησης των απαιτούμενων στοιχείων από πλευράς των επιχειρήσεων καθώς επίσης και των σημείων των ελεγκτικών διαδικασιών και εκθέσεων αποτελεί συχνό σημείο τριβής των εμπλεκόμενων στην ελεγκτική διαδικασία, γεγονός το οποίο οξύνει την παρατηρούμενη **«ανασφάλεια δικαίου»** από πλευράς του επιχειρηματικού κόσμου, με περαιτέρω αρνητικές επιπτώσεις στην προσέλκυση επενδύσεων και στη γενικότερη αναπτυξιακή πορεία του συγκεκριμένου τομέα δραστηριότητας.

Ο υπ' αριθμόν ένα παράγων ανάσχεσης της επιχειρηματικότητας είναι το ότι, η χωροταξική ανάπτυξη και κατανομή της βιομηχανίας διέπεται από πολύπλοκους κανονισμούς και έντονες αδυναμίες περιβαλλοντικού και πολεοδομικού χαρακτήρα. Εκκρεμεί η πλήρης επικαιροποίηση των Περιφερειακών Χωροταξικών Σχεδιασμών σε εναρμόνιση με το Γενικό Χωροταξικό Πλαίσιο.

Επιπρόσθετα, δεν υφίστανται χωροθετημένες ζώνες, αρχαιολογικών χώρων, τουριστικού ενδιαφέροντος και τέλος περιοχές που απρόσκοπτα επιτρέπεται η βιομηχανική ανάπτυξη (και η εξόρυξη). Στις χωροθετημένες ζώνες NATURA δεν διευκρινίζεται υπό ποιους τεχνικούς

περιορισμούς επιτρέπεται η εξόρυξη. Η έλλειψη συστηματικών κατευθύνσεων και έγκαιρης ενημέρωσης των επιχειρήσεων σχετικά με τους ιδιαίτερους όρους αδειοδότησης, ανανέωσης ή μετεγκατάστασης των δραστηριοτήτων τους που διέπουν επιμέρους γεωγραφικές περιοχές (παραθαλάσσιες ή περιαστικές ζώνες, ζώνες τουριστικής προτεραιότητας, περιοχές NATURA, Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) της ορνιθοπανίδας κλπ) καθιστά ανέφικτο τον αποτελεσματικό σχεδιασμό μελλοντικών επενδύσεων και αυξάνει σημαντικά το ρίσκο αυτών. Αποτέλεσμα αυτών είναι η δημιουργία αρνητικού κλίματος επενδύσεων εκσυγχρονισμού συστημάτων παραγωγής, βελτίωσης ανταγωνιστικότητας και ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ Περιβάλλοντος. Επιπλέον (και ακόμη σημαντικότερο) καθιστά αβέβαιο το καθεστώς **υφιστάμενων** μονάδων, λόγω πιθανής (συχνότατης) αλλαγής του νομοθετικού πλαισίου και χωροταξικού σχεδιασμού.

Κρίνεται απολύτως αναγκαίος ο χωροταξικός σχεδιασμός και η **οργάνωση/κωδικοποίηση και εκσυγχρονισμός του Εθνικού Νομικού Πλαισίου** σε συνδυασμό με παρεμβάσεις ενίσχυσης της διαφάνειας, έγκαιρης και ανεμπόδιστης ενημέρωσης των ενδιαφερομένων, με στόχο την μείωση της όχλησης και των συνεπαγόμενων επιβαρύνσεων των επιχειρήσεων και την αύξηση της απόδοσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις αναμένεται επιπρόσθετα να συμβάλλουν στην ενίσχυση του αισθήματος «**ασφάλειας δικαίου**», στην ουσιαστική υποστήριξη των επιχειρήσεων κατά το **στρατηγικό σχεδιασμό και λήψη αποφάσεων** σχετικά με **μελλοντικές επενδύσεις** και συνεπώς στην διατήρηση των υφιστάμενων μονάδων και στην **προσέλκυση/ενεργοποίηση νέων επενδύσεων** στον τομέα των εξορύξεων.

- **Αδυναμίες Θεσμικού Πλαισίου, Πλήθος Εμπλεκόμενων, Επικάλυψη Αρμοδιοτήτων και Έλλειψη Συστηματικής Κεντρικής Υποστήριξης των Επιχειρήσεων**

Το πλήθος των εμπλεκόμενων φορέων, οι επικαλύψεις αρμοδιοτήτων και η **ακαμψία των προβλεπόμενων αδειοδοτικών διαδικασιών** έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την αυξημένη διοικητική επιβάρυνση προς τις επιχειρήσεις, οι οποίες καλούνται να αντιμετωπίσουν συχνότερες και διαφορετικής προσέγγισης αδειοδοτικές και ελεγκτικές διαδικασίες.

Πλέον των 10 φορέων (ΥΠΕΚΑ, ΕΥΕΠ, Επιθεωρήσεις Μεταλλείων, Περιφέρειες, Δήμοι, Εφορείες Αρχαιοτήτων, κατά περίπτωση και κατά τόπο Οργανισμοί Εφαρμογής Πολεοδομικών Ρυθμίσεων, ΔΕΗ, ΕΟΤ κλπ) εμπλέκονται στη διαδικασία έγκρισης ή ανανέωσης αδειών τήρησης περιβαλλοντικών όρων. Κατά κανόνα οι διαδικασίες αποκλίνουν σημαντικά από τις προθεσμίες που προβλέπει ο νόμος, ενώ στην πλειονότητα των περιπτώσεων οι επιχειρήσεις υποχρεώνονται σε επικοινωνία με πολλούς από τους συγκεκριμένους φορείς προκειμένου να διεκπεραιωθούν οι εν λόγω διαδικασίες, οι οποίες σε διαφορετική περίπτωση παραμένουν στάσιμες. Η απουσία κεντρικού φορέα/πλαισίου οργάνωσης του συνόλου των διαδικασιών και συντονισμού των εμπλεκόμενων φορέων, οδηγεί σε πολλές περιπτώσεις σε μεμονωμένα εξειδικευμένα ή και τοπικού χαρακτήρα

προβλήματα, των οποίων η αντιμετώπιση αφήνεται αποκλειστικά στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.

Σημαντικό επίσης πρόβλημα αποτελεί η συχνότητα με την οποία οι επιχειρήσεις υποχρεούνται στην ανανέωση των εν λόγω αδειοδοτήσεων, γεγονός το οποίο συμβάλλει στην χωρίς διάκριση επανάληψη σημαντικού μέρους των διαδικασιών. Η έλλειψη σαφώς θεσμοθετημένων όρων που διέπουν τη συχνότητα και τις προϋποθέσεις ανανέωσης αδειοδοτήσεων προκαλεί σημαντικές επιβαρύνσεις χρόνου και φόρτου εργασίας στις επιχειρήσεις. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η λήξη των όρων της ΜΠΕ συμπαρασύρει (ως μη όφειλε) και προκαλεί τη λήξη και των υπόλοιπων αδειών. Αντίστοιχα η λήξη μίας μίσθωσης προκαλεί ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΑ τη λήξη της ΜΠΕ!

Η ανάδειξη ενός **κεντρικού συντονιστικού φορέα** ο οποίος θα αποτελεί το **μοναδικό σημείο επαφής για τις επιχειρήσεις** και ο οποίος φορέας θα διασφαλίζει τον βέλτιστο συντονισμό του συνόλου των διαδικασιών, την απολύτως αναγκαία μείωση του χρόνου γραφειοκρατικών αδειοδοτήσεων και θα συμβάλλει **καθοριστικά** στην μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων. Προς αυτή την κατεύθυνση θα συμβάλλει επίσης ο **εξορθολογισμός των όρων και προϋποθέσεων ανανέωσης αδειών** και η τήρηση από τη δημόσια διοίκηση των προβλεπόμενων από το νόμο προθεσμιών διεκπεραίωσης, περιορίζοντας σημαντικά το πλήθος και την πολυπλοκότητα των εν λόγω διαδικασιών με απόλυτα ορθολογικά κριτήρια.

- **Αυξημένες Απαιτήσεις Διαδικασιών Ενστάσεων και Ασαφείς Όροι Επιβολής Ποινών και Προστίμων**

Τέλος, εντοπίζονται περιορισμένα διοικητικά κόστη (κόστος εσωτερικών πόρων επιχειρήσεων και κόστος υπηρεσιών από εξωτερικούς συνεργάτες, μηχανικούς, δικηγόρους κλπ) και χρηματοοικονομικά κόστη (πρόστιμα, παράβολα κλπ) τα οποία προκύπτουν από τη διαδικασία επιβολής προστίμων και την ακόλουθη διαδικασία ενστάσεων και εφέσεων. Οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες σε πολλές περιπτώσεις να προσφεύγουν σε εξειδικευμένες υπηρεσίες εξωτερικών συνεργατών προκειμένου αντιμετωπίσουν το πολύπλοκο νομοθετικό πλαίσιο και να ανταπεξέλθουν στο περιεχόμενο των εκθέσεων επιθεώρησης. Αυτό καθίσταται επιτακτικό ιδιαίτερα στην περίπτωση διαδικασιών ενστάσεων στα διοικητικά δικαστήρια. Επισημαίνεται, ότι η πλειονότητα των επιχειρήσεων του κλάδου, απασχολεί ειδικά τμήματα εξειδικευμένου προσωπικού με σκοπό την αποτελεσματική διαχείριση των εν λόγω διαδικασιών.

Επίσης, η ύπαρξη και επιβολή προστίμων συχνά έχει ανασταλτικό ρόλο, δεδομένου ότι σε ορισμένες περιπτώσεις επιτρέπει την «εξαγορά» της βλάβης του Περιβάλλοντος έναντι χρηματικών ποινών χωρίς υποχρέωση εκτέλεσης των απαιτούμενων μέτρων αποκατάστασης από την πλευρά των παραβατών. Το γεγονός αυτό συχνά συμβάλλει σε μία

λογική προσέγγιση σκόπιμης παράβασης, που εδράζεται στη σκέψη ότι η πληρωμή του προστίμου συμφέρει οικονομικά, εν αντιθέσει με την τήρηση της νομοθεσίας. Για αυτό το λόγο, ο εξορθολογισμός των προστίμων (με αυξήσεις όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο) καθώς επίσης και των ποινών (με επιβολή μέτρων αποκατάστασης ή και αυστηρότερων ποινών διακοπής λειτουργίας κλπ) μπορεί ουσιαστικά να συμβάλλει στην εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Η εντατικοποίηση των ελέγχων και η επιβολή αυστηρών προστίμων προς παραβάτες αποτελεί πρωτεύον αίτημα του επιχειρηματικού τομέα. Ωστόσο αποτελεί βασική προϋπόθεση εύρυθμης λειτουργίας του επιχειρηματικού τομέα η συνέπεια και διαφάνεια των διαδικασιών ελέγχου και ο εξορθολογισμός και ακριβής προσδιορισμός των όρων και παραμέτρων επιβολής ποινών και προστίμων που προβλέπονται στη νομοθεσία (όπως για παράδειγμα το είδος της ρύπανσης, το είδος του ρύπου, το μέγεθος της ρύπανσης, η ένταση των περιβαλλοντικών προβλημάτων της περιοχής, το είδος της περιοχής, το μέγεθος του έργου ή της δραστηριότητας, το ιστορικό του έργου ή της δραστηριότητας σε σχέση με προηγούμενες παραβιάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας κ.ά.).

3 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

3.1 Κατηγορίες Ρυθμιστικού Κόστους

Στην ενότητα (2.4) παρατέθηκε ποιοτική ανάλυση των κυριοτέρων προβληματικών περιοχών οι οποίες εντοπίζονται στον εξορυκτικό-λατομικό τομέα. Με σκοπό να συνεκτιμηθεί η ποσοτική διάσταση των προαναφερθέντων προβλημάτων επισημαίνονται τα βασικότερα κέντρα κόστους που σχετίζονται με τις εν λόγω περιοχές. Επισημαίνεται ότι η παρούσα μελέτη καταλήγει σε βελτιωτικές παρεμβάσεις οι οποίες δεν εστιάζουν αποκλειστικά και μόνο στην μείωση των επιμέρους κατηγοριών ρυθμιστικού κόστους. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα εκτιμώμενα κόστη εξυπηρετούν στην ανάδειξη της διάστασης και της βαρύτητας ορισμένων προβλημάτων, ενώ ακολούθως οι προτεινόμενες παρεμβάσεις αποβλέπουν στην αντιμετώπιση των εν λόγω προβλημάτων και όχι στην μείωση του μετρούμενου ρυθμιστικού κόστους.

Ειδικότερα, οι βασικές κατηγορίες κόστους που υφίστανται στη συγκεκριμένη διαδικασία είναι:

- το **Διοικητικό Κόστος** που επωμίζονται οι επιχειρήσεις προερχόμενο από :
 - την υποχρέωση περιοδικής επανυποβολής και επικαιροποίησης/ανανέωσης του φακέλου αδειοδότησης και των σχετικών εγγράφων και στοιχείων. Το συγκεκριμένο κόστος εκτιμάται ιδιαίτερα αυξημένο και παρουσιάζει σημαντικά περιθώρια μείωσης κυρίως λόγω της πολυπλοκότητας του υφιστάμενου νομικού πλαισίου και του αυξημένου πλήθους των εμπλεκόμενων φορέων στις διαδικασίες περιβαλλοντικής αδειοδότησης των επιχειρήσεων. (Το κόστος της αρχικής έκδοσης περιβαλλοντικής αδειοδότησης δεν λαμβάνεται υπόψη λόγω του ότι παρουσιάζεται μόνο μία φορά ανά περίπτωση σε αντίθεση με το κόστος τήρησης/επικαιροποίησης το οποίο έχει περιοδικό χαρακτήρα).
 - τις επιθεωρήσεις και ελέγχους των αρμόδιων ελεγκτικών αρχών. Επισημαίνεται ότι η ένταση και ενίσχυση των ελέγχων **από φορείς που διαθέτουν την αναγκαία γνώση και εμπειρία**, αποτελεί επιθυμητή παρέμβαση τόσο για το κοινωνικό σύνολο όσο και για τον επιχειρηματικό τομέα με ότι αυτό συνεπάγεται για τις υποκείμενες σε αυτούς επιχειρήσεις. Το κόστος υποστήριξης των διαδικασιών ελέγχου εντοπίζεται κατά κύριο λόγο στις διαδικασίες υποστήριξης τυχόν ενστάσεων καθώς επίσης και στο κόστος λήψης υπηρεσιών από εξωτερικούς συνεργάτες (μηχανικούς, δικηγόρους κλπ) λόγω έλλειψης της απαιτούμενης εξειδικευμένης γνώσης.
- Το **Κόστος Ευκαιρίας** που δημιουργεί η ελλιπής εποπτεία της αγοράς και οι επακόλουθες στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό που δημιουργούνται καθώς οι επιχειρήσεις που τηρούν τα προβλεπόμενα από το νόμο βρίσκονται σε μειονεκτική θέση έναντι αυτών που αποκλίνουν της νομοθεσίας, λόγω σημαντικά αυξημένου κόστους επιχειρηματικής δραστηριότητας. Εκτιμάται επίσης ότι ένας μη αμελητέος αριθμός επιχειρήσεων λειτουργούν εντελώς παρανόμως, χωρίς έκδοση τιμολογίων και φυσικά χωρίς σεβασμό και τήρηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Επίσης,

κόστος ευκαιρίας προκύπτει σαφώς και από την «ανασφάλεια δικαίου» με σαφείς αρνητικές επιπτώσεις σε δυνητικές μελλοντικές επενδύσεις. Τέλος, κόστος ευκαιρίας προκύπτει και από το γεγονός ότι οι εγκαταστάσεις που υφίστανται σε διάσπαρτη χωροθέτηση παρουσιάζουν άμεσα οικονομικά πλεονεκτήματα έναντι των υπολοίπων, δεδομένων των ευνοϊκότερων όρων διάσπαρτης χωροθέτησης καθώς επίσης και ορισμένων επιμέρους αδυναμιών των θεσμικών πλαισίων και των διαδικασιών υλοποίησης οργανωμένων υποδοχέων

Επισημαίνεται επίσης, ότι η απρόσκοπτη λειτουργία λατομείων που δεν πληρούν περιβαλλοντικές προδιαγραφές, δεν αποδίδουν φόρους κλπ, τελικά οδηγεί στο γεγονός διοχέτευσης προϊόντων μειωμένου κόστους και πολύ χαμηλής ποιότητας στην αγορά. Το θέμα αυτό αναλύεται περαιτέρω σε αντίστοιχη μελέτη με τίτλο «Έλεγχος Ασφάλειας προϊόντων δομικών κατασκευών», που περιλαμβάνεται στην ευρεία πρωτοβουλία του ΣΕΒ.

- το **Χρηματοοικονομικό Κόστος** που επωμίζονται οι επιχειρήσεις και προέρχεται από τα πρόστιμα μη τήρησης περιβαλλοντικών όρων. Οι προτάσεις παρεμβάσεων οι οποίες παρατίθενται στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης στοχεύουν στην άμεση αντιμετώπιση της παραβατικότητας και στην επιβολή δίκαιων και ορθολογικών ποινών και προστίμων. Οι συγκεκριμένες προτάσεις δεν έχουν ως αυτοσκοπό την μείωση των προστίμων (και άρα του αντίστοιχου χρηματοοικονομικού κόστους) αλλά τον εξορθολογισμό και τη διαφάνεια των διαδικασιών υπολογισμού και επιβολής αυτών.

3.2 Ποσοτικοποίηση Ρυθμιστικού Κόστους

- **Διοικητικό Κόστος**

Οι τρεις βασικές υποχρεώσεις πληροφόρησης που θα αποτελέσουν αντικείμενο ποσοτικοποίησης του **Διοικητικού Κόστους**, αναδεικνύοντας παράλληλα και την τάξη μεγέθους του κόστους που υφίστανται οι επιχειρήσεις προερχόμενο από τη νομοθεσία είναι:

Επικαιροποίηση και Επανυποβολή Μελετών

Η συγκεκριμένη υποχρέωση πληροφόρησης αφορά στα στοιχεία που είναι υποχρεωμένες να τηρούν, να επικαιροποιούν και να επαναυποβάλλουν σε περιοδική βάση οι επιχειρήσεις (έγγραφα Περιβαλλοντικών Όρων, Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, τεχνικές μελέτες, αλλαγές στα συστήματα παραγωγής κ.λπ.) καθώς επίσης και στις συνεχείς εσωτερικές επιθεωρήσεις στις οποίες είναι υποχρεωμένες να προβαίνουν σε εφαρμογή των απαιτήσεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης στο πλαίσιο Σχέδιο Έκθεσης: «Διαδικασίες ελέγχου τήρησης περιβαλλοντικής νομοθεσίας σε εξορυκτικές δραστηριότητες»

των οποίων εκτελούνται οι εσωτερικές επιθεωρήσεις είναι εθελοντικά, ενώ σύμφωνα με διεθνείς μελέτες συμβάλλουν στη μεσοπρόθεσμη μείωση του κόστους μία εταιρείας και στην σαφή βελτίωση της περιβαλλοντικής της επίδοσης, συνιστούν δε καθοριστική παράμετρο της βιώσιμης ανάπτυξης του εξορυκτικού κλάδου. Ωστόσο, η τεκμηριωμένη εφαρμογή των εν λόγω προτύπων δεν απαλλάσσει ή δεν μειώνει κατά κανέναν τρόπο τις επιχειρήσεις του κλάδου από τις προβλεπόμενες διαδικασίες επικαιροποίησης και επαναυποβολής φακέλων μελετών προς τις αρμόδιες δημόσιες αρχές.

Επιπρόσθετα στα κόστη που υπάγονται στη συγκεκριμένη υποχρέωση πληροφόρησης περιλαμβάνονται και οι επιμέρους δαπάνες μετρήσεων ελέγχου ρύπανσης από διαπιστευμένα εργαστήρια (εξωτερικό διοικητικό κόστος) και οι δαπάνες συνεχούς παρακολούθησης των αλλαγών της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Συνεργασία σε επιθεωρήσεις και ελέγχους αρμόδιων ελεγκτικών αρχών

Η συγκεκριμένη υποχρέωση πληροφόρησης αφορά το χρόνο που δαπανάται από τα στελέχη των επιχειρήσεων για τη συνεργασία με τα αρμόδια ελεγκτικά κλιμάκια και τη γενικότερη υποστήριξη διεκπεραίωσης των απαιτούμενων ενεργειών κατά τη διεξαγωγή ελέγχων είτε από τους επιθεωρητές περιβάλλοντος, είτε από τους επιθεωρητές μεταλλείων, είτε από τις διευθύνσεις περιβάλλοντος της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης.

Ειδικότερα, η εξεταζόμενη υποχρέωση πληροφόρησης περιλαμβάνει:

- Προετοιμασία και υποβολή δεδομένων των ζητούμενων κατά τη διάρκεια των ελέγχων δεδομένων
- Παραλαβή, υπογραφή και εξέταση των φύλλων ελέγχου που συμπληρώνουν οι επιθεωρητές
- Πιθανή υποβολή ζητούμενων συμπληρωματικών στοιχείων
- Παραλαβή και εξέταση των εκθέσεων αυτοψίας
- Σύνταξη κειμένου απολογίας στις περιπτώσεις διαπίστωσης παράβασης
- Σύνταξη έκθεσης επί των διορθωτικών ενεργειών που πραγματοποιήθηκαν
- Παραλαβή εισήγησης για την επιβολή ή μη προστίμου
- Προετοιμασία και υποβολή ενστάσεων/ προσφυγών (αποκλειστικά και μόνο προς τα ελεγκτικά όργανα)

Υποβολή ενστάσεων

Σε συνέχεια παραλαβής των αποφάσεων των ελεγκτών για την επιβολή προστίμων οι επιχειρήσεις έχουν δικαίωμα προσφυγής με ένδικα μέσα επί της απόφασης των επιθεωρητών. Η προσφυγή στο διοικητικό δικαστήριο απαιτεί αφενός την προετοιμασία όλων των απαραίτητων εγγράφων από την πλευρά της επιχείρησης (εσωτερικό διοικητικό κόστος) και αφετέρου τη συνδρομή νομικού συμβούλου τόσο κατά την προετοιμασία της ένστασης/ προσφυγής, όσο και κατά την εκδίκαση της υπόθεσης (εξωτερικό διοικητικό κόστος),

Βασικές Παραδοχές/ Παράμετροι:

Ακολουθως παρατίθενται οι βασικές παράμετροι των εκτιμήσεων καθώς και οι βασικές παραδοχές οι οποίες τέθηκαν προκειμένου να ποσοτικοποιηθεί το σχετικό διοικητικό κόστος.

- Βάσει των τελευταίων διαθέσιμων στοιχείων ο αριθμός των **εξορυκτικών και λατομικών καταστημάτων** είναι συνολικά **724**⁵. Επιπρόσθετα, λαμβάνοντας υπόψη τους δημοσιευμένους από την ΕΛΣΤΑΤ δείκτες βιομηχανικής παραγωγής για τα έτη 2005 έως και 2010, εκτιμάται ότι το συγκεκριμένο πλήθος δεν έχει διαφοροποιηθεί σημαντικά για τα εν λόγω έτη και ως εκ τούτου μπορεί να αποτελέσει ένα αντιπροσωπευτικό μέγεθος βάσης για την παρούσα μελέτη. Σε κάθε περίπτωση η συγκεκριμένη παραδοχή δεν επηρεάζει τα εκτιμώμενα στοιχεία κόστους ανά **εξορυκτικό/λατομικό κατάστημα** των επιχειρήσεων του κλάδου που αναδεικνύονται από τη μελέτη, ενώ η χρήση του συγκεκριμένου πλήθους επιτρέπει τον υπολογισμό ενός ενδεικτικού αλλά αντιπροσωπευτικού κόστους για το σύνολο της χώρας. Επιπρόσθετα, από τα επίσημα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για τον κλάδο ορυχείων-λατομείων προκύπτει ότι το μέσο πλήθος μόνιμου προσωπικού ανά εγκατάσταση ανέρχεται στα 20 άτομα. Ειδικότερα, με εξαίρεση τον τομέα εξόρυξης λιγνίτη και άντλησης αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου όπου το πλήθος απασχολούμενου προσωπικού ανά εγκατάσταση ανέρχεται σε ιδιαίτερα υψηλά μεγέθη (~800 άτομα) στην πλειονότητα των περιπτώσεων το μέσο πλήθος είναι σημαντικά χαμηλότερο.
- Βάσει εκτιμήσεων από παράγοντες της αγοράς (σύμβουλοι καθώς και επιχειρήσεις), ο χρόνος που δαπανάται για την τήρηση και επικαιροποίηση στοιχείων από τις επιχειρήσεις (εκτός κόστους των εργαστηριακών ελέγχων), ο χρόνος που δαπανάται για τη συνεργασία των επιχειρήσεων με τις αρμόδιες ελεγκτικές αρχές και ο χρόνος που δαπανάται για την προετοιμασία και υποβολή του ετήσιου δελτίου δραστηριότητας επηρεάζονται κατά πολύ από το μέγεθος της επιχείρησης και το ύψος των δραστηριοτήτων της. Ο **ελάχιστος χρόνος** που δαπανάται για την επανυποβολή των μελετών (εκτός κόστους των εργαστηριακών ελέγχων) εκτιμάται σε **4 ανθρωπομήνες** ανά έτος (στο χρόνο αυτό συμπεριλαμβάνονται όλες οι δραστηριότητες που εκτελούνται από το εξειδικευμένο τεχνικό προσωπικό καθώς επίσης και σημαντικό ποσοστό χρόνου εκ μέρους ανωτάτων στελεχών της διοίκησης για τις απαιτούμενες επικοινωνίες και διάδραση με τις αρμόδιες υπηρεσίες του δημοσίου). Ο ελάχιστος χρόνος αφορά στο υποθετικό σενάριο επιχειρήσεων με μία λατομική/εξορυκτική εγκατάσταση. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο συγκεκριμένος χρόνος αυξάνεται αναλογικά σε συνάρτηση με τον αριθμό των λατομείων ανά εγκατάσταση, των αδειών ανά εγκατάσταση, τον αριθμό συμβολαίων (δηλ αγορασθέντων αγροτεμαχίων) ανά λατομείο που συναποτελούν την ενιαία λατομική εκμετάλλευση, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις παρατηρείται μέγιστο κόστος μέχρι και στο 5πλάσιο της ελάχιστης εκτίμησης (~20 AM).
- Ο ελάχιστος χρόνος που δαπανάται για τις απαιτήσεις των ελέγχων εκτιμάται σε ένα (1) ανθρωπομήνα περίπου.

⁵ ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ / Ετήσια στατιστική έρευνα ορυχείων (μεταλλείων - λατομείων - αλυκών) 2006

- Η (επαν)υποβολή των τεχνικών εγγράφων και στοιχείων (έγγραφα περιβαλλοντικών όρων, μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, τεχνικές μελέτες, αλλαγές στα συστήματα παραγωγής κ.λπ.) πραγματοποιείται από το εξειδικευμένο προσωπικό των επιχειρήσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις διάδρασης με το δημόσιο απαιτείται εμπλοκή και απασχόληση διοικητικού προσωπικού υψηλού επιπέδου.
- Βάσει εμπειρικών εκτιμήσεων από παράγοντες της αγοράς (δεν υφίστανται αντίστοιχα επίσημα δημοσιευμένα στοιχεία) οι επιχειρήσεις υφίστανται κατ' ελάχιστο ένα (1) έλεγχο από κάποιο εκ των αρμόδιων ελεγκτικών κλιμακίων κατ' έτος.
- Βάσει εκτιμήσεων παραγόντων της αγοράς οι επιχειρήσεις καταφεύγουν στις δικαστικές αίθουσες στο 10% των περιπτώσεων επιβολής προστίμων με το μέσο χρόνο που δαπανάται για την προετοιμασία τους να υπολογίζεται σε ενάμιση (1,5) μήνα περίπου.
- Το ενδεικτικό κόστος αμοιβής δικηγόρου για την προετοιμασία μίας ένστασης ή/ και προσφυγής επί απόφασης υποβολής προστίμου και της εκδίκασης αυτής υπολογίζεται στα 1.000 €, κόστος το οποίο σε ελάχιστες περιπτώσεις μακροχρόνιων δικαστικών προσφυγών ανέρχεται και μέχρι του ποσού των 30.000€ (ή και υψηλότερο).
- Τα εργαστηριακά κόστη μετρήσεων ρύπανσης από διαπιστευμένα εργαστήρια διαφοροποιούνται ανάλογα το πλήθος, το είδος των μετρήσεων και το μέγεθος των επιχειρήσεων. Κατ' εκτίμηση προέκυψε ότι οι επιχειρήσεις του κλάδου προβαίνουν δύο φορές το χρόνο σε δαπάνες μετρήσεων από διαπιστευμένα εργαστήρια με μέσο κόστος 2.000 ευρώ περίπου.
- Για τον υπολογισμό του διοικητικού κόστους το μέσο κόστος ανθρωποώρας υπολογίστηκε στα 35 € ευρώ, το συγκεκριμένο κόστος περιλαμβάνει γενικά λειτουργικά έξοδα (overhead) ποσοστού 25% (το οποίο αποτελεί ένα ελάχιστο ποσοστό overhead ειδικά στην περίπτωση μικρομεσαίων επιχειρήσεων).

Η εκτίμηση του διοικητικού κόστους κάθε υποχρέωσης πληροφόρησης έγινε βάσει του Μοντέλου Τυποποιημένου Κόστους σύμφωνα με το οποίο Κόστος κάθε Υ.Π.: Τιμή (P) X Ποσότητα (Q) όπου Τιμή = (κόστος εργατοώρας διεκπεραιωτή * τυποποιημένος χρόνος διεκπεραίωσης) και Ποσότητα = (πληθυσμός επιχειρήσεων που πρέπει να συμμορφωθούν * συχνότητα συμμόρφωσης εντός της περιόδου βάσης).

Ακολουθούν οι ελάχιστες και μέγιστες εκτιμήσεις ανά εξεταζόμενη υποχρέωση πληροφόρησης.

Υποχρέωση Πληροφόρησης	Διοικητικό Βάρος/ Εσωτερικό Κόστος Τιμή Δραστηριότητας (P=ωρομίσθιο x ώρες)	Εξωτερικό Κόστος		Συνολικό Εσωτερικό & Εξωτερικό Κόστος	Συχνότητα x Πληθυσμός	Μέσο Ετήσιο Διοικητικό Κόστος
		Δικηγόρος	Εργαστηριακά Κόστη			
Επικαιροποίηση και Επαναυποβολή Μελετών	Min. 24.640 € Max. 123.200 €		2.000 €-5.000 €	Min. 26.640€ Max.128.200€	724	Min. 19.287.360 € Max. 92.816.800 €
Συνεργασία σε επιθεωρήσεις και ελέγχους αρμόδιων ελεγκτικών αρχών	6.160 €		2.000 €	8.160 €	724	5.907.840 €
Υποβολή ενστάσεων	8.400 €	1.000€ (*)		9.400 €	72	676.800 €
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ						Min. 25.872.000 € Max.99.401.440 €

(*) σε ελάχιστες περιπτώσεις μακροχρόνιων δικαστικών προσφυγών ανέρχεται και μέχρι του ποσού των 30.000€ (ή και υψηλότερο)

Προκειμένου να γίνει αντιληπτό το υψηλό επίπεδο ρυθμιστικού κόστους του ανωτέρω πίνακα επισημαίνεται ότι βάσει των δημοσιευμένων στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ η ακαθάριστη αξία παραγωγής (**gross production value**) για τον κλάδο ορυχείων-λατομείων για το έτος 2007 εκτιμάται στο **1.775.580.787 €**. Ως εκ τούτου το ρυθμιστικό κόστος (επαν)υποβολής μελετών ανά τριετία ή πενταετία (το οποίο στην πλειονότητα του περιλαμβάνει το εσωτερικό διοικητικό κόστος καθώς επίσης και το κόστος ενασχόλησης της διοίκησης των επιχειρήσεων με επαφές με φορείς, συμβούλους, παράγοντες τοπικούς, ΜΚΟ και λοιπές ομάδες πίεσεως κλπ) εκτιμάται κατά μέσο όρο στα **50.000.000€ ή 3% του ετήσιου τζίρου**.

Βάσει, του ανωτέρω πίνακα, το σύνολο του εσωτερικού και εξωτερικού διοικητικού κόστους που υφίστανται οι επιχειρήσεις του κλάδου για τις ανάγκες τήρησης και επικαιροποίησης στοιχείων ανά εξορυκτικό/λατομικό κατάστημα εκτιμάται κατ' ελάχιστο στις 26.640 € ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις ανέρχεται σε αρκετά υψηλότερα επίπεδα (~133.200 €), το αντίστοιχο διοικητικό κόστος συνεργασίας σε επιθεωρήσεις και ελέγχους αρμόδιων ελεγκτικών αρχών εκτιμάται στα 8.160 €, ενώ το διοικητικό κόστος υποβολής/διαχείριση ενστάσεων ανέρχεται στο ποσό των 9.400 € (με ορισμένες ελάχιστες περιπτώσεις να απαιτούν σημαντικά μεγαλύτερα κόστη).

Κατ' αναλογία με τα μεγέθη αυτά και λαμβάνοντας υπόψη το πλήθος των υποκείμενων επιχειρήσεων εκτιμάται και το μέσο ετήσιο διοικητικό κόστος για το σύνολο των επιχειρήσεων του κλάδου το οποίο παρατίθεται στην τελευταία στήλη του πίνακα.

- **Κόστος Ευκαιρίας**

Βάσει εμπειρικών δεδομένων εκτιμάται ότι το οικονομικό όφελος των επιχειρήσεων που παραβαίνουν την περιβαλλοντική νομοθεσία ως προς τις διαδικασίες παρακολούθησης και τήρησης των απαιτούμενων στοιχείων εκτιμάται στο 40% του συνολικού κόστους των συγκεκριμένων διαδικασιών. Ωστόσο, η πλειονότητα του οικονομικού οφέλους των παραβατών προέρχεται από τις σημαντικά οικονομικότερες τεχνικές μεθόδους και πρακτικές που ακολουθούν στην καθημερινή τους δραστηριότητα με προφανείς αρνητικές επιπτώσεις για το περιβάλλον. Το συγκεκριμένο οικονομικό όφελος ανέρχεται σε σημαντικό ποσοστό της ακαθάριστης αξίας παραγωγής ανά επιχείρηση (>30%), προκαλώντας κρίσιμες στρεβλώσεις στον συγκεκριμένο κλάδο δραστηριότητας.

Επισημαίνεται επίσης ότι στο πλαίσιο του ευκαιριακού κόστους θα πρέπει παράλληλα να ληφθεί υπόψη και το απολύτως κρυφό κόστος (**sunk cost**) της μη επέκτασης λατομείων λόγω φόβου γραφειοκρατικών προβλημάτων καθώς επίσης και της γενικότερης μειωμένης προσέλκυσης επενδύσεων στον συγκεκριμένο τομέα. Η επισφαλής λειτουργία και η μη γνώση του πότε θα διακοπεί η λειτουργία δεν επιτρέπει ακριβή και αξιόπιστο σχεδιασμό μελλοντικών επενδύσεων, βελτιωτικών επενδύσεων και επενδύσεων εκσυγχρονισμού. Αυτό σαφώς συνεπάγεται σημαντικό «έλλειμμα ανταγωνιστικότητας», δεδομένου ότι η αδυναμία διασφάλισης της λειτουργίας της εκάστοτε επένδυσης για κάποιο ελάχιστο χρονικό διάστημα έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την μειωμένη έως και μηδενική προσέλκυση επενδύσεων στο συγκεκριμένο τομέα. Επιπρόσθετα, η συγκεκριμένη δυσλειτουργία αποβαίνει εις βάρος της περιβαλλοντικής προστασίας, λόγω χαμηλών ή ΜΗ επενδύσεων σε επενδύσεις σε απαιτούμενα συστήματα (αποκονίωσης, καθαρισμού κλπ)

- **Χρηματοοικονομικό Κόστος**

Οι εξορυκτικές επιχειρήσεις υπόκεινται σε αυξημένα χρηματοοικονομικά κόστη προερχόμενα:

- από τα **πρόστιμα που διαπιστώνονται** σε περιπτώσεις περιβαλλοντικών παραβάσεων και τα οποία επιβάλλονται από τον αρμόδιο Περιφερειάρχη, εφόσον το πρόστιμο ανέρχεται μέχρι 58.694 €, από το Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης εφόσον το πρόστιμο κυμαίνεται από 58.694 έως 146.735 € και από τον Υπουργό Περιβάλλοντος εφόσον το πρόστιμο υπερβαίνει τα 146.735 €. Βάσει αναφορών παραγόντων της αγοράς ο υπολογισμός των προστίμων που επιβάλλονται πραγματοποιείται βάσει συγκεκριμένου αλγορίθμου ο οποίος δεν είναι δημοσιευμένος
- από τα **πρόστιμα** που επιβάλλονται από τις Επιθεωρήσεις Μεταλλείων.

Η εκτίμηση των ανωτέρω κυμαίνεται σε εντελώς διαφορετικά επίπεδα, είτε αναλόγως μεγέθους παραγωγής της επιχείρησης, είτε βάσει διαπιστωμένης παράβασης, γεγονός το οποίο καθιστά ανέφικτο τον υπολογισμό μίας μέσης τιμής.

3.3 Αξιολόγηση και Βασικά Συμπεράσματα

Από τη διεξοδική ανάλυση της διαδρομής αναδείχθηκαν επιμέρους περιοχές προβλημάτων από τις οποίες προκύπτουν ακολούθως αυξημένα ρυθμιστικά κόστη για τις επιχειρήσεις του κλάδου.

Η πολυπλοκότητα του υφιστάμενου νομικού και θεσμικού πλαισίου και ταυτόχρονα η υστέρηση εναρμόνισης της ελληνικής νομοθεσίας με την αντίστοιχη ευρωπαϊκή αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα εξοικείωσης και συμμόρφωσης των επιχειρήσεων του συγκεκριμένου τομέα. Επίσης η εναλλακτική ερμηνεία των κανονισμών και η έλλειψη τυποποίησης των απαιτούμενων στοιχείων από πλευράς των επιχειρήσεων καθώς επίσης και των σημείων των ελεγκτικών διαδικασιών και εκθέσεων αποτελεί συχνό σημείο τριβής των εμπλεκόμενων στην ελεγκτική διαδικασία και καθοριστικό παράγοντα διοικητικού κόστους από πλευράς των επιχειρήσεων. Παράλληλα, το αυξημένο πλήθος των αρμόδιων ελεγκτικών φορέων και η επικάλυψη αρμοδιοτήτων έχει ως αποτέλεσμα το αυξημένο διοικητικό (εσωτερικό και εξωτερικό κόστος) των υποκείμενων στους ελέγχους επιχειρήσεων, οι οποίες υποχρεούνται σε χρονοβόρες και διαφορετικής προσέγγισης ελεγκτικές και αδειοδοτικές διαδικασίες.

Ιδιαίτερα υψηλά αποδεικνύονται και τα διοικητικά και συνεπαγόμενα χρηματοοικονομικά κόστη τα οποία προκύπτουν από τη διαδικασία επιβολής προστίμων και την ακόλουθη διαδικασία ενστάσεων και εφέσεων. Η συστηματική τυποποίηση των διαδικασιών και όρων της ελεγκτικής διαδικασίας αποτελεί κρίσιμο παράγοντα εφικτότητας συμμόρφωσης από την πλευρά των επιχειρήσεων, δεδομένου ότι η πλειονότητα των επιχειρήσεων του κλάδου, απασχολεί ειδικά τμήματα εξειδικευμένου προσωπικού με σκοπό την αποτελεσματική διαχείριση των εν λόγω διαδικασιών.

Βασική επίσης πηγή διοικητικού κόστους αποτελεί και η ελλιπής στελέχωση των αρμόδιων ελεγκτικών οργάνων/υπηρεσιών, η οποία έχει ως αποτέλεσμα σε ορισμένες περιπτώσεις την πλημμελή κάλυψη των διαδικασιών ελέγχου. Η σημαντική διαφοροποίηση του τεχνικού αντικειμένου και των δραστηριοτήτων των ελεγχόμενων επιχειρήσεων, προϋποθέτει ευρύ φάσμα ειδικοτήτων από την πλευρά των ελεγκτικών οργάνων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η ίδρυση της ΕΥΕΠ (Ειδικής Υπηρεσίας Επιθεωρητών Περιβάλλοντος) δε συνοδεύτηκε από την αναγκαία στελέχωση (μόνο 33 άτομα για όλη την επικράτεια) αλλά ούτε και τις απαραίτητες υποδομές. Ως αποτέλεσμα αυτού είναι η υπολειτουργία του θεσμού (μικρός αριθμός ελέγχων και αδυναμία πλήρους κάλυψης των απαιτήσεων τεχνογνωσίας). Αυτό έχει ως πρόσθετο επακόλουθο την δημιουργία ευκαιριακού κόστους για τις επιχειρήσεις που συμμορφώνονται στους διέποντες κανονισμούς έναντι των υπολοίπων.

Βάσει των ανωτέρω, διακρίνονται συγκεκριμένοι άξονες βελτιωτικών παρεμβάσεων με σκοπό την άμεση μείωση του ρυθμιστικού κόστους και ταυτόχρονα την αύξηση της αποτελεσματικότητας των ελεγκτικών μηχανισμών.

4 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

4.1 Προτάσεις Παρέμβασης

Κατόπιν αξιολόγησης των προβλημάτων που εντοπίστηκαν στις επιμέρους περιοχές (όπως αυτά αναλύθηκαν στην ενότητα 2.4 της παρούσας μελέτης) και λαμβάνοντας υπόψη το ρυθμιστικό κόστος που παρουσιάζεται στη συγκεκριμένη διαδρομή (όπως αυτό αναλύθηκε διεξοδικά στην ενότητα 3 της παρούσας μελέτης), προτείνονται συγκεκριμένοι άξονες βελτιωτικών παρεμβάσεων :

- **Ενδυνάμωση του Ανθρώπινου Δυναμικού, Διεπιστημονική Στελέχωση των Σωμάτων Ελέγχου και Ενίσχυση των Μηχανισμών Ελέγχου**

Η στελέχωση των Υπηρεσιών Περιβάλλοντος της κεντρικής διοίκησης και δευτερευόντως της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης με προσωπικό που καλύπτει το σύνολο του φάσματος των απαιτούμενων ειδικοτήτων (τεχνικό, οικονομικό, περιβαλλοντικό, νομικό κλπ) σε συνδυασμό με την επαρκή αριθμητικά στελέχωση των Φορέων/ Σωμάτων ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών. Η περαιτέρω κατάρτιση των στελεχών των ελεγκτικών σωμάτων σε εξειδικευμένους τομείς που άπτονται των ελεγκτικών τους αρμοδιοτήτων, θα μπορούσε επίσης να συμβάλει μερικώς προς αυτή την κατεύθυνση.

Η περαιτέρω υποστήριξη των σωμάτων ελέγχου μέσω κατάλληλων πληροφοριακών συστημάτων θα επιτρέψει τον βέλτιστο συντονισμό των διαδικασιών ελέγχου σε εθνικό επίπεδο και την αποτελεσματικότερη οργάνωση, σχεδιασμό, προγραμματισμό, στόχευση και παρακολούθηση του μηχανισμού ελέγχου σε συνδυασμό με την βέλτιστη αξιοποίηση και κατανομή των διαθέσιμων πόρων των ελεγκτικών σωμάτων. Η υιοθέτηση σύγχρονων τεχνολογιών θα καταστήσει εφικτή την ολοκληρωμένη διαχείριση και συντονισμό των ελέγχων, την δημιουργία αναλυτικού μητρώου ελεγχόμενων επιχειρήσεων/εγκαταστάσεων, ιστορικού ελέγχων καθώς επίσης και την αξιολόγηση των ελεγκτικών αποτελεσμάτων, την ανάδειξη πιθανών εστιών αυξημένης παραβατικότητας, την ανάδειξη συστηματικών προβλημάτων, την έκδοση περιοδικών και κατ' απαίτηση συγκεντρωτικών αναφορών.

Η ολοκληρωμένη υποστήριξη σε συνδυασμό με την αποτελεσματική εποπτεία θα διασφαλίσει την εύρυθμη λειτουργία του συγκεκριμένου επιχειρηματικού τομέα και θα συμβάλει στην εξάλειψη των παρατηρούμενων στρεβλώσεων και του αθέμιτου ανταγωνισμού.

Η ενίσχυση του στελεχιακού δυναμικού των σωμάτων ελέγχου σε συνδυασμό με την υιοθέτηση σύγχρονων και καινοτόμων τεχνολογιών θα συμβάλει στη σημαντική αναβάθμιση του ρόλου των ελεγκτικών σωμάτων και την ανάδειξη αυτών σε ολοκληρωμένους φορείς ενημέρωσης, πληροφόρησης, τεχνικής καθοδήγησης, έγκαιρης παρέμβασης, εποπτείας και ελέγχου για την ορθή τήρηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

- **Απλοποίηση, Ενοποίηση και Κωδικοποίηση της Νομοθεσίας, Χωροταξικός Σχεδιασμός και Ενίσχυση του Αισθήματος «Ασφάλειας Δικαίου»**

Εκσυγχρονισμός, Οργάνωση Νομοθεσίας: Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην δημιουργία άρτιου, συνεπούς και αποτελεσματικού νομοθετικού πλαισίου στον τομέα προστασίας του περιβάλλοντος. Προς αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να διαμορφωθεί μια εύχρηστη και επικαιροποιημένη κωδικοποίηση της διάσπαρτης περιβαλλοντικής νομοθεσίας, για να υπερκεραστούν προβλήματα ερμηνειών της νομοθεσίας. Εξίσου καθοριστική παράμετρο του υψηλού διοικητικού κόστους των επιχειρήσεων, αποτελούν οι συχνές αλλαγές και οι τροποποιήσεις της νομοθεσίας. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν και συνέργειες με αντίστοιχες σημαντικές εθνικές πρωτοβουλίες, όπως :

- ο η επέκταση, επικαιροποίηση και περαιτέρω αξιοποίηση της κεντρικής πύλης LATOMET (www.latomet.gr), που αναπτύχθηκε από Ομάδα Εξωτερικών συνεργατών του ΥΠΑΝ και βρίσκεται πλέον υπό την διαχείριση της Γενικής Δ/σης Φυσικού Πλούτου του ΥΠΕΚΑ
- ο η πρόβλεψη κατάλληλων θεματικών ενοτήτων και ενεργειών δημοσιοποίησης δεδομένων που σχετίζονται με το συγκεκριμένο κλάδο στο κεντρικό site της δημόσιας διοίκησης (<http://diavgeia.gov.gr>)

Απλοποίηση Διαδικασιών: Παράλληλα, επακόλουθη ενοποίηση των αδειών εγκρίσεων σε μια πράξη και η αυστηρή ενιαία τυποποίηση των επιμέρους απαιτούμενων στοιχείων και όρων δύναται να αυξήσει σημαντικά την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών, εγκρίσεων και αδειοδοτήσεων, ελέγχου και συμμόρφωσης των επιχειρήσεων. Σε αυτή την κατεύθυνση θα συμβάλλει σημαντικά και ο εξορθολογισμός των όρων και προϋποθέσεων ανανέωσης των περιβαλλοντικών αδειοδοτήσεων, μειώνοντας σημαντικά τις όποιες περιπτές επαναλαμβανόμενες και χρονοβόρες διαδικασίες από πλευράς των επιχειρήσεων υιοθετώντας αντικειμενικά τεχνικοοικονομικά και κοινωνικά κριτήρια.

Χωροταξικός Σχεδιασμός: Απολύτως αναγκαία είναι η εξάλειψη ρυθμίσεων και δράσεων που δεν λαμβάνουν υπόψη την εφικτότητα υλοποίησης ή τις δευτερογενείς επιπτώσεις σε άλλα πεδία του ευρύτερου οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος. Επίσης η παροχή συστηματικών κατευθύνσεων για μεταρρυθμίσεις του καθεστώτος χωροθέτησης της βιομηχανίας εξορύξεων και η ολοκληρωμένη αναμόρφωση των σημερινών κατηγοριών «οργανωμένων υποδοχέων» και η προώθηση νέου τύπου υποδοχέων για την κάλυψη ειδικών αναγκών. Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει οπωσδήποτε να διαμορφωθούν και οι όροι και προϋποθέσεις για την αναγκαία διάσπαρτη χωροθέτηση της βιομηχανίας. Ειδικότερα διαμόρφωση ειδικών όρων χωροθέτησης για τους κλάδους ή κατηγορίες βιομηχανίας που παρουσιάζουν έντονες χωρικές εξαρτήσεις από συγκεκριμένα στοιχεία της γενικότερης οργάνωσης του χώρου (συμπεριλαμβανομένων των ορυκτών πρώτων υλών). Τα ανωτέρω ιδανικά, θα πρέπει να συνδυαστούν και με παράλληλες προτάσεις δημιουργίας κατάλληλων κινήτρων ή αντικινήτρων της ευρύτερης νομοθεσίας (αναπτυξιακός νόμος, φορολογία κλπ).

Εξορθολογισμός Προστίμων: Τέλος, προς αυτή την κατεύθυνση θα συμβάλλει η διαφάνεια και ο άμεσος εξορθολογισμός και ακριβής προσδιορισμός των όρων και παραμέτρων

επιβολής ποινών και προστίμων που προβλέπονται στη νομοθεσία επιβάλλοντας την ανάλογη επιείκεια ή αυστηρότητα ανάλογα με τη βαρύτητα της παράβασης (είδος της ρύπανσης & ρύπων, μέγεθος ρύπανσης, ειδικά περιβαλλοντικά προβλήματα και ιδιαιτερότητες περιοχών, μέγεθος έργων ή δραστηριοτήτων, ιστορικό έργων ή δραστηριοτήτων, ιστορικό παραβιάσεων κ.ά.).

Τα ανωτέρω αναμένεται να συμβάλλουν καθοριστικά στην **μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων**, στην εύρυθμη λειτουργία του τομέα, στην αύξηση του αισθήματος «ασφάλειας δικαίου» και στην μεσοπρόθεσμη **προσέλκυση βιομηχανικών επενδύσεων**.

- **Αναδιοργάνωση Θεσμικού Πλαισίου, Εξάλειψη συναρμοδιοτήτων**

Ο τομέας αρμοδιοτήτων μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων στον τομέα του περιβάλλοντος (υπουργείων, ελεγκτικών φορέων, διευθύνσεων, σωμάτων) καθώς επίσης και ο κατακερματισμός των υφιστάμενων υπηρεσιών, χρήζει καινοτόμων και καθοριστικών παρεμβάσεων. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι επιμέρους αρμοδιότητες τού Υπουργού ΠΕΚΑ (ως προς την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος) ασκούνται σε ορισμένες περιπτώσεις ως συναρμοδιότητες (αποφασιστικού χαρακτήρα), δηλαδή από κοινού με άλλους Υπουργούς (οικονομίας, αγροτικής ανάπτυξης, βιομηχανίας, μεταφορών, υγείας, κλπ) ανάλογα με τον τομέα εφαρμογής. Η εξάλειψη συναρμοδιοτήτων, η βέλτιστη κατανομή αυτών και ο συντονισμός μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων θα ενισχύσουν το ρόλο και θα συμβάλλουν καθοριστικά στην αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών.

Την παρούσα χρονική περίοδο και με δεδομένη την πρόσφατη αναδιοργάνωση της **κεντρικής δημόσιας διοίκησης** (Υπουργεία και εποπτευόμενοι φορείς) καθώς επίσης και του ευρύτερου τομέα της τοπικής Αυτοδιοίκησης (**Καλλικράτης**) υφίστανται οι προϋποθέσεις και ευκαιρίες για σημαντικές βελτιωτικές παρεμβάσεις αναδιοργάνωσης του ρόλου και των αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων φορέων.

Κρίνεται σκόπιμη η ανάδειξη κεντρικού σημείου διεπαφής (interface) των επιχειρήσεων με τη υιοθέτηση πλαισίου υπηρεσιών **one-stop-shop**. Επιπρόσθετα, ο ανασχεδιασμός και αναδιοργάνωση των προβλεπόμενων διαδικασιών με αυστηρά τεχνικοοικονομικά κριτήρια και η ρεαλιστική αναθεώρηση των σχετικών χρονικών προθεσμιών θα συμβάλλει στην εγκαθίδρυση ενός αποτελεσματικού και αποδοτικού πλαισίου περιβαλλοντικών αδειοδοτήσεων. Ο βαθμός συνέπειας, ποιότητας και αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων δημοσίων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις αποτελεί ίσως τον κρισιμότερο παράγοντα επιτυχίας της αναπτυξιακής πορείας του συγκεκριμένου βιομηχανικού τομέα.

- **Δημιουργία Δομών Ενημέρωσης και Ενθάρρυνση καλών πρακτικών (Best Practices) για τη Λειτουργία της Αγοράς**

Η δημιουργία μιας κεντρικής τράπεζας πληροφοριών όπου θα συγκεντρώνονται, πέραν του συνόλου της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και όλες οι εκδιδόμενες κανονιστικές αποφάσεις, διοικητικές πράξεις κλπ. που έχουν ως αντικείμενο τη ρύθμιση και διευθέτηση θεμάτων που συνδέονται, άμεσα ή έμμεσα, με την αναβάθμιση και την προστασία του περιβάλλοντος και στην οποία θα παρέχεται ανοικτή και εξατομικευμένη πρόσβαση στον εκάστοτε ενδιαφερόμενο θα συντελέσει στη μείωση των διοικητικών βαρών για τη συγκέντρωση και την παρακολούθηση των αλλαγών στη νομοθεσία. Παράλληλα, η προδραστική ενημέρωση των εγγεγραμμένων επιχειρήσεων θα συμβάλλει περαιτέρω στην άμεση και έγκαιρη ενημέρωση.

Επιπλέον, σημαντική κρίνεται η δημιουργία μιας βάσης δεδομένων για την καταγραφή και επεξεργασία στοιχείων σχετικά με την παρακολούθηση και την πρόοδο της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Στο ίδιο πλαίσιο, χρήσιμη είναι και η δημιουργία ενός εθνικού δικτύου ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των πολυάριθμων αρμόδιων εθνικών αρχών, υπηρεσιών, οργανισμών ή φορέων, κατά το πρότυπο του ισχύοντος σε επίπεδο ΕΕ δικτύου ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών κρατών μελών (IMPEL) για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Παράλληλα, ενίσχυση δράσεων ευαισθητοποίησης, ενημέρωσης και συνεργασίας μεταξύ του επιχειρηματικού τομέα και του κοινωνικού συνόλου και ειδικότερα των τοπικών κοινωνιών (όπως η πρωτοβουλία VERHEUGEN), με προώθηση τεκμηριωμένων μελετών και γνώσης σχετικά με συνιστώμενες τεχνικές που συμβάλλουν στην μεγιστοποίηση του οφέλους και ταυτόχρονα στην ελαχιστοποίηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και της περιβαλλοντικής «όχλησης», θα συμβάλλει στην ομαλή συμβίωση κοινωνίας και επιχειρηματικού τομέα και στην ισορροπημένη ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του εξορυκτικού τομέα.

Επίσης, βάσει της διεθνούς εμπειρίας προκύπτει ότι η δημοσίευση με τη μορφή «**best practices**» των δραστηριοτήτων και «**white lists**» των επιχειρήσεων οι οποίες συμμορφώνονται επιτυχώς δύναται να συμβάλλει στην υιοθέτηση καλών πρακτικών για το σύνολο του κλάδου. Ειδικότερα, η ευρεία προβολή καλών επιχειρηματικών πρακτικών, η προώθηση πρωτοβουλιών όπως ο **Κώδικας Αρχών Βιώσιμης Ανάπτυξης ΣΜΕ** σε συνδυασμό με την ανάδειξη του οφέλους των συγκεκριμένων επιχειρήσεων μπορεί να αποτελέσει σημαντικό μοχλό ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης του ευρύτερου συνόλου. Επιπρόσθετα, κρίνεται σκόπιμο να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, ΑΕΙ και Ερευνητικών Φορέων για την ανάπτυξη και εφαρμογή Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών που θα συνεισφέρουν καθοριστικά στην βελτίωση της περιβαλλοντικής επίδοσης των Επιχειρήσεων του Εξορυκτικού Κλάδου., στην μείωση και ορθότερη περιβαλλοντική διαχείριση των παραγόμενων αποβλήτων, την εφαρμογή πρότυπων διεθνών μεθόδων περιβαλλοντικών μετρήσεων.

Η συγκριτική αξιολόγηση καλών πρακτικών και η χρήση αυτών ως οδηγού για το σύνολο του κλάδου θα συμβάλλει στη σημαντική εξοικονόμηση πόρων σε όλους τους τομείς των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες αποτελούν την πλειονότητα των περιπτώσεων.

4.2 Αναμενόμενα Αποτελέσματα

Όλες οι ανωτέρω παρεμβάσεις στοχεύουν την εξάλειψη πολλών ρυθμιστικών προβλημάτων που έχουν ως αποτέλεσμα αξιόλογες διοικητικές επιβαρύνσεις για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο τομέα. Τα κυριότερα αναμενόμενα οφέλη από τις προτεινόμενες παρεμβάσεις είναι τα ακόλουθα :

- **Ενίσχυση και Αναβάθμιση των Μηχανισμών Ελέγχου**

Η ενίσχυση του στελεχιακού δυναμικού των σωμάτων ελέγχου σε συνδυασμό με την υιοθέτηση σύγχρονων και καινοτόμων τεχνολογιών θα συμβάλλει στη σημαντική αναβάθμιση του ρόλου των ελεγκτικών σωμάτων και την ανάδειξη αυτών σε ολοκληρωμένους φορείς ενημέρωσης, πληροφόρησης, τεχνικής καθοδήγησης, έγκαιρης παρέμβασης, εποπτείας και ελέγχου για την ορθή τήρηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Αυτό θα έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την εύρυθμη λειτουργία του κλάδου, την εξάλειψη τυχόν στρεβλώσεων με προφανή οφέλη για το περιβάλλον και το κοινωνικό σύνολο.

- **Μείωση του Διοικητικού Κόστους (Εσωτερικού και Εξωτερικού) Ενημέρωσης των Επιχειρήσεων Συμμόρφωσης Και Τήρησης Των Όρων της Νομοθεσίας**

Ορθολογικότερες, απλούστερες, σαφώς καθορισμένες και ορθά κωδικοποιημένες διαδικασίες σε συνδυασμό με ενισχυμένους μηχανισμούς ενημέρωσης θα συμβάλλουν σημαντικά στην ευκολότερη και με σημαντικά χαμηλότερο κόστος συμμόρφωση των επιχειρήσεων με την κείμενη νομοθεσία. Επιπρόσθετα με τις βελτιωτικές παρεμβάσεις επί του συστήματος ελέγχων και του σχετικού νομοθετικού πλαισίου, εκτιμάται ότι θα μειωθεί σημαντικά το ρυθμιστικό κόστος και θα απλοποιηθούν οι διοικητικές διαδικασίες που βαραίνουν την επιχειρηματική δράση και λειτουργία. Τέλος, αναμένεται και η προσέλκυση νέων επενδύσεων σε ένα περιβάλλον, όπου ο υποψήφιος επενδυτής μπορεί να προσδιορίσει με σχετική βεβαιότητα τις αναμενόμενες ταμιακές ροές και τα περιθώρια κέρδους του.

- **Μείωση του Διοικητικού Κόστους Υποστήριξης των Διαδικασιών Ελέγχου και Ενστάσεων**

Η έγκαιρη και πληρέστερη γνώση των υποχρεώσεων συμμόρφωσης από πλευράς των επιχειρήσεων θα διασφαλίσει την τήρηση των όρων της νομοθεσίας και την ομαλότερη διεκπεραίωση τυχόν ελέγχων (περιοδικών ή έκτακτων). Επιπλέον, η ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου μέσω της πληρέστερης διεπιστημονικής στελέχωση των ελεγκτικών οργάνων σε συνδυασμό με την και εξάλειψη συναρμοδιοτήτων μεταξύ αυτών θα διασφαλίσει την ποιότητα, την επιστημονική και τεχνική ακρίβεια των ελέγχων, καθώς επίσης και την συνέπεια αυτών. Ως εκ τούτου θα συμβάλλει σημαντικά στη μείωση του συνολικού κόστους από την πλευρά των υποκείμενων στους ελέγχους επιχειρήσεων.

- **Έγκαιρη, Άμεση και Ευκολότερη Ενημέρωση Επιχειρήσεων και Ευαισθητοποίηση Αυτών**

Στην περίπτωση αυτή αναμένεται να μειωθούν σημαντικά τα κόστη εξοικείωσης με την κείμενη νομοθεσία και να διασφαλισθεί η έγκαιρη και άμεση συμμόρφωση των επιχειρήσεων. Προς αυτή την κατεύθυνση θα συμβάλλει και η ευρεία διάθεση οργανωμένης τράπεζας πληροφοριών των κείμενων νομοθετικών διατάξεων. Επιπρόσθετα, η ευρύτατη προβολή καλών πρακτικών «*white list*», με ταυτόχρονη ανάδειξη του οφέλους για τις εν λόγω επιχειρήσεις, αναμένεται να δημιουργήσει περαιτέρω κίνητρα άμεσης συμμόρφωσης των επιχειρήσεων του συγκεκριμένου τομέα καθώς επίσης και να καταστήσει εφικτή την άμεση επαναχρησιμοποίηση και αξιοποίηση της πολύτιμης εμπειρίας τρίτων στη δική τους εξορυκτική δραστηριότητα. Το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις θα έχουν πρόσβαση σε οργανωμένη τράπεζα πληροφοριών με ορθές πρακτικές και *success stories* επιχειρήσεων του κλάδου, ενδέχεται να συμβάλει θετικά και στη μείωση του κόστους συμμόρφωσης μέσα ενίσχυση της τεχνογνωσίας τους, τη μείωση του κόστους εκπαιδεύσεων και την επιλογή σύγχρονων και καινοτόμων συστημάτων παραγωγής. Τέλος, ενίσχυση της διαφάνειας και ενημέρωσης θα συμβάλλει καθοριστικά στην αύξηση του αισθήματος «ασφάλειας δικαίου» και στην μελλοντική προσέλκυση βιομηχανικών επενδύσεων.

4.3 Πιθανές Πηγές Χρηματοδότησης

Πηγές χρηματοδότησης των απαιτούμενων βελτιωτικών παρεμβάσεων της εξεταζόμενης διαδρομής αποτελεί η ένταξη σχετιζόμενων πράξεων στα Επιχειρησιακά Προγράμματα «**Διοικητική Μεταρρύθμιση**», «**Ψηφιακή Σύγκλιση**» και «**Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη**».

Ειδικότερα, από το **ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση»** δύναται να χρηματοδοτηθούν πράξεις:

- **δημιουργίας ηλεκτρονικής τράπεζας πληροφοριών** όπου θα συγκεντρώνονται, πέραν του συνόλου της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και όλες οι εκδιδόμενες κανονιστικές αποφάσεις, διοικητικές πράξεις κλπ. που έχουν ως αντικείμενο τη ρύθμιση και διευθέτηση θεμάτων που συνδέονται, άμεσα ή έμμεσα, με την αναβάθμιση και την προστασία του περιβάλλοντος,
- **δημιουργίας ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων** για την καταγραφή και επεξεργασία στοιχείων σχετικά με την παρακολούθηση και την πρόοδο της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας,
- **εθνικού δικτύου ηλεκτρονικής διασύνδεσης και ανταλλαγής πληροφοριών** μεταξύ των πολυάριθμων αρμόδιων εθνικών αρχών, υπηρεσιών, οργανισμών ή φορέων, κατά το πρότυπο του ισχύοντος σε επίπεδο ΕΕ δικτύου ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών κρατών μελών (IMPEL) για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας
- **δημιουργίας διαδικτυακού τόπου δημοσίευσης και προβολής επιχειρήσεων** όπου διαθέτουν και χρησιμοποιούν συστήματα ασφαλείας (white list).

Παράλληλα, από το **ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση»** δύναται να χρηματοδοτηθούν δράσεις μελετών για την **απλοποίηση, αναδιοργάνωση και ενοποίηση των ρόλων και αρμοδιοτήτων της πλειονότητας των εμπλεκόμενων φορέων της κεντρικής δημόσιας διοίκησης** και ολοκληρωμένων εισηγήσεων για των κατάλληλων παρεμβάσεων επί του υφιστάμενου νομικού και θεσμικού πλαισίου. Η απλοποίηση των νόμων θα απελευθερώσει σημαντικούς πόρους έμπειρων στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης προκειμένου να διατεθούν για την επίτευξη ουσιαστικότερων ελέγχων και εποπτείας της αγοράς.

Επιπρόσθετα ο εντοπισμός λατομείων που σήμερα δεν αποδίδουν φόρους, δημοτικά τέλη και λοιπές εισφορές, αναμένεται να αποφέρει σημαντικά κρατικά έσοδα και να συμβάλλει στο σωστό ανταγωνισμό μεταξύ κοινωνικά υπεύθυνων επιχειρήσεων.

Τέλος, μέσω του **ΕΠ «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη»**. Μπορούν να χρηματοδοτηθούν κεντρικές δράσεις μελέτης και βελτιστοποίησης της υφιστάμενης **περιβαλλοντικής νομοθεσίας** στο πεδίο ενδιαφέροντος του εξορυκτικού τομέα καθώς επίσης και επικουρικές μελέτες αξιολόγησης και ελέγχου περιβαλλοντολογικών επιπτώσεων ολοκλήρωσης και του ευρύτερου Εθνικού Χωροταξικού Σχεδιασμού.

4.4 Επόμενες ενέργειες/ Αξιολόγηση Αποτελεσμάτων

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής το οποίο αποτελεί την εποπτική αρχή στον τομέα ελέγχων τήρησης περιβαλλοντικής νομοθεσίας σε εξορυκτικές δραστηριότητες, θα πρέπει πρωτίστως να προβεί στην εκπόνηση Μελετών Σκοπιμότητας αναφορικά με τους άξονες δράσεων οι οποίες προτάθηκαν στην προηγούμενη ενότητα (με προτεραιοποίηση ανάλογη της βαρύτητας των προτεινόμενων παρεμβάσεων και με ιδιαίτερη έμφαση στα θέματα χωροταξικού σχεδιασμού και δημιουργίας κεντρικής διεπαφής *one-stop-shop* επιχειρήσεων - δημόσιας διοίκησης), και οι οποίες δύναται να λάβουν χρηματοδότηση από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα Ψηφιακή Σύγκλιση, Διοικητική Μεταρρύθμιση και Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη.

Παράλληλα, στο πλαίσιο υλοποίησης των προτεινόμενων παρεμβάσεων, θα πρέπει να ακολουθηθεί και κατάλληλη μέθοδος αξιολόγησης αποτελεσμάτων, με σκοπό την διασφάλιση της ορθής υλοποίησης κάθε φάσης και την έγκαιρη αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων. Η μέθοδος αξιολόγησης θα πρέπει να εξειδικεύεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά υλοποίησης του συνόλου των παρεμβάσεων και να αφορά κατ' ελάχιστο στα ακόλουθα :

- το βαθμό συντονισμού των εμπλεκόμενων δημόσιων αρχών,
- το βαθμό ενίσχυσης της εποπτείας της αγοράς με την εφαρμογή τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών
- το βαθμό κατανόησης των απαιτήσεων του νομικού πλαισίου τόσο από τις επιχειρήσεις όσο και από τις εμπλεκόμενες δημόσιες υπηρεσίες,
- το βαθμό βελτίωσης της περιβαλλοντικής επίδοσης των επιχειρήσεων και του εξορυκτικού κλάδου γενικότερα

Η προαναφερόμενη μέθοδος αξιολόγησης θα μπορούσε να υποστηριχθεί από σχετική Ανάλυση Κανονιστικών Επιπτώσεων μέσω της οποίας δύναται να υπολογισθεί το αναμενόμενο όφελος και κόστος ενός νέου πλαισίου σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο.

5 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα βασικά βήματα της διαδικασίας ελέγχων τήρησης περιβαλλοντικής νομοθεσίας σε εξορυκτικές δραστηριότητες.

